Ватан севмак иймондандур!

Ўзбекистон овози

Газетага 1918 йил 21 июнда «Иштирокиюн» номи билан асос солинган

Ўзбекистон Халқ демократик партиясининг газети

1993 йил 26 январь, сешанба

Нархи: 5 сўм

№ 18 (21.372)

МИНСК УЧРАШУВИ:

ҲАМДЎСТЛИК ЯШАЙДИ!

Ўзбекистон делегацияси аъзолари давлат ва ҳукумат бошлиқлари мажлисида.

И. А. Каримов билан С. С. Шушкевич мухбирларга интервью беришмоқда. А. ЗУФАРОВ (ЎзА) олган суратлар.

Станислав ШУШКЕВИЧ:

«ПРЕЗИДЕНТ ИСЛОМ КАРИМОВ ХУШАХЛОҚ СИЁСАТ ЎТКАЗМОҚДА»

Мустақил давлатлар ҳамдўстлигининг олий даражада Минскда ўтказилган учрашуви ниҳоясига етди. Кўпдан-кўп нохуш тахминларга қарамай, бу Ҳамдўстлик барҳам топиш бир ёқда турсин, ҳатто ўз мавқеини мустаҳкамлади. Бу — ҳамдўстлик давлатлари бошлиқларининг Беларусь пойтахтидаги учрашувдан кейин чиқариш мумкин бўлган энг муҳим хулосадир. Илгари олий даражада ўтказилган ҳамма учрашувлардан фарқли ўлароқ сўнгги учрашув энг муҳим сиёсий ва иқтисодий масалаларни амалий равишда вазмин ҳал этганлиги билан ажралиб туради.

Суверен республикаларнинг давлат ва ҳукумати бошлиқлари муҳокамасига 14 та масала киритилган эди. Уларнинг ҳаммаси ҳамдўстликдаги ҳар бир мустақил давлат учун ҳаётий муҳим эканини таъкидласак муболаға бўлмайди. МДҲнинг Низоми, давлатлараро банк ва иқтисодий ҳамкорлик Маслаҳат Кенгашини тузиш, стратегик ядро кучларини тақсимлаш, Тожикистон билан Афғонистон ўртасидаги чегарани мустаҳкамлаш учун МДҲнинг тинчлик ўрнатувчи ҳарбий бўлинмаларини юбориш, фашизм устидан қозонилган Ғалабанинг 50 йиллигини нишонлаш энг муҳим масалалар жумласига кирар эди. Кўпгина муаммолар юзасидан келишиб олинди. Бунинг маъноси шуки, мустақил давлатларнинг раҳбарлари музокарадошларнинг фикри ва далилларига кўпроқ вазминлик ва хайриҳоҳлик билан қарай бошладилар. Аммо бундан келишувчилик сиёсати тактикаси танлаб олинди, деган маъно чиқмайди. Ҳар бир раҳбар ўз давлати ва халқининг манфаатини кўзлаб иш тутганлиги табиий.

— Ҳозирги ривожланиш босқичида Мустақил давлатлар ҳамдўстлиги зарур, — деб ҳисоблайди Ўзбекистон Республикасининг Президенти Ислом Каримов. — Собиқ Иттифоқ республикалари ҳозир жиддий иқтисодий қийинчиликларга дуч келмоқдалар. Шу сабабли ўзаро манфаатли ҳамкорлик қилмасдан бошқа илож йўқ. Аммо шуни алоҳида таъкидлаб ўтмоқчиманки, икки томонлама муносабатлар шундай ҳамкорликнинг негизи бўлиши мумкин ва лозим. СССРни ҳар қандай тарзда қўмсашга мутлақо қаршиман. Тарих ғилдирагини орқага буриб бўлмайди.

Ўзбекистон Президентининг фикри Минскдаги МДҲ биноси ёнига йиғилган намойишчиларнинг фикрига кўп жиҳатдан мос келади. Бу ерда ўта ўнг партиялардан тортиб либерал партияларгача бўлган кучларнинг намоёндалари бор эди. Биз Ўзбекистон телевидениеси гуруҳи билан биргаликда социология сўрови ўтказдик. Бу сўров Иттифоқни қайта тиклашдан ҳеч бир маъно йўқ, деган аниқ-равшан хулоса чиқариш имконини берди. Мамлакатлар ўртасидаги муносабатларни бирон-бир марказнинг ва оғаларнинг кўрсатмасисиз, сифат жиҳатдан янги, маърифатли асосга қуриш зарур.

Бироқ кенгашнинг ўзига қайтайлик. Беш Президентнинг Тошкент учрашуви бу кенгашнинг руҳини белгилаб берди, деса бўлади. Ўша учрашувда Марказий Осиё давлатларининг кучлари бирлаштирилажаги эълон қилинган эди. Борис Ельцин ҳам, Леонид Кравчук ҳам бу қарор қабул этилиши муҳимлиги ҳақида гапирдилар. Улар минтақа бозори мустақил давлатлар учун манфаатли эканини тан олишди. Ҳар бир мамлакат танглиқдан қутулиш учун ўз йўлини излаётганлиги мутлақо табиийдир. Бу хусусда Беларусь Республикаси Олий Кенгашининг Раиси Станислав Шушкевич жуда аниқ гап айтди. Учрашув арафасида икки мамлакат раҳбарлари дипломатия муносабатлари ўрнатиш ва савдо-иқтисодий ҳамкорлик тўғрисидаги шартномаларни имзоладилар.

— Илгари биз Ислом Каримов билан МДҲ доирасида давлатлар ўртасидаги муносабатларни қандай йўлга қўйиш ҳақида бир неча бор гаплашган эдик, — деб таъкидлади Беларусь парламентининг бошлиғи. — Бизнинг фикримиз тўғрилигини замоннинг ўзи исботлади. Мен Ислом Каримов билан дўст бўлганимга фахрланаман. У хушахлоқ сиёсат ўтказмоқда.

Сўнгра, Станислав Шушкевич гўё Ўзбекистонда инсон ҳуқуқлари бузилаётганлиги ҳақидаги саволга жавоб қайтариб, бундай юзаки мулоҳазалар учун ҳеч қандай аниқ асос йўқлигини қатъий қилиб айтди. Эгамен республикадаги вазиятни, кучларнинг ҳақиқий мавқеини билмай туриб, асоссиз гапларни айтиш ярамайди.

Оммавий ахборот воситаларида учрашувда имзоланган ҳужжатлар жуда батафсил баён этилди. Бу ҳужжатларнинг ҳаммаси асосан иқтисодий аҳволни барқарорлаштиришга, танглик жараёнларини тезроқ бартараф қилишга қаратилган. Ҳар бир давлат бу муаммоларни якка-якка ҳал эта олмаслиги мутлақо равшан. Буни исботловчи мисоллар кўп. Ўз валютасини шоша-пиша жорий этиб, ҳамдўстлик давлатларидан ажралиб қолаётган Украинани айтишнинг ўзи кифоя қилади. Аммо иқтисодиёт сиёсат билан чамбарчас боғлиқлиги маълум. Давлатларнинг бошлиқлари кўпгина муҳим муаммолар, аввало Тожикистон хусусида бир тўхтамга келдилар.

Ислом Каримов билан Нурсултон Назарбоев бу тоғли ўлкадаги биродаркушлик урушини тўхтатиш, аҳволни нормал изга солиш соҳасида изчил сиёсат ўтказиб келмоқдалар. Ҳамдўстликдаги бошқа давлатларнинг бошлиқлари уларнинг йўлини қўллаб-қувватладилар. Ўзбекистон Республикасининг бошлиғи ҳозирги вақтда Тожикистон билан Афғонистон ўртасидаги чегараларнинг унчалик мустаҳкам эмаслиги нохуш оқибатларга олиб бориши мумкин ва бу оқибатлар қўшни давлатлардаги вазиятгагина эмас, ҳатто Россиядаги вазиятга ҳам салбий таъсир қилади, деган фикрни исботловчи далилларни неча марталаб айтган эди. Шу сабабли Минскда Тожикистон — Афғонистон чегарасини мустаҳкамлаш учун ўн кун мобайнида ҳамдўстлик мамлакатларининг тинчлик ўрнатувчи кучлари қўшимча қисмларини юборишга қарор қилинди.

.. Шундай қилиб, ҳамдўстлик мамлакатлари давлат ва ҳукумат бошлиқларининг навбатдаги Минск учрашуви ниҳоясига етди. У ерда қабул этилган қарорлар шу заҳотиёқ самара бера олмаслиги равшан. Ҳеч ким бунга умид ҳам қилаётгани йўқ. Энг муҳими шуки, аниқ ҳамкорлик нишоналари кўрина бошлади. Шундай ҳамкорликсиз давлатларимиз аҳолисининг турмушини яхшилаб бўлмайди.

Л. ЛЕВИН,
ЎзА махсус мухбири.
Минск.

ҚАРДОШЛИГИМИЗ БАЙРАМИ

КЕЧА ЎЗБЕКИСТОНДА ҚОРАҚАЛПОҒИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МАДАНИЯТИ КУНЛАРИ БОШЛАНДИ

ЎЗБЕКНИНГ улуғ донишмандлари азал-азалдан қорақалпоқнинг ҳам алломалари — қорақалпоқ ботирлари эса ўзбекларнинг ҳам ғурури. Қадим-қадим замонлардан буён икки халқ бамисоли эгизак. Амударё сувини бирга ичган, Қизилқум саҳроларини бирга кечган, Зеро, яқиндагина Қорақалпоғистон Республикаси пойтахти Нукуснинг 60 йиллик тўйи ўзбек халқининг ҳам шодиёнасига айланган бўлса, Тошкентда, қолаверса, бутун республикада бошланган Қорақалпоғистон Республикаси маданияти кунлари чин қардошлигимиз намойишидир. Илдизи бир бўлган икки халқ маданияти янада мустаҳкам боғланаётган шу қутлуғ кунларда республикамиз Президенти Ислом Каримовнинг «Қорақалпоқ — ўзбек адабий ва маданий алоқалари халқларимизнинг ўтмиши, тили, жуғрофий шарт-шароити каби бир-бирига яқин ва узоқ тарихга эга», — деган ҳаққоний сўзлари беихтиёр ёдга тушади.

КЕЧА азиз меҳмонларимиз — Қорақалпоғистон маданияти кунлари қатнашчилари Тошкентга етиб келдилар. Эрта тонгданоқ байрамона безатилган «Тошкент—2» аэропорти одатдагидан гавжум. Бу ерда қорақалпоғистонлик меҳмонларни самимий қутлаб, очиқ чеҳра билан кутиб олиш учун шаҳар жамоатчилиги вакиллари йиғилган, ранго-ранг матоларга ўзбек ва қорақалпоқ тилларида ёзилган «Маданият кунлари — дўстлик байрами!» ва «Маданият кунлари қатнашчиларига алангали салом!» каби шиорлар катта тантаналардан дарак бериб турибди.

«ТУ-154» ҳаво кемаси ерга оҳиста қўнди. Меҳмонларимиз карнай-сурнай садолари остида бирин-кетин туша бошлашди. Улар орасида Қорақалпоғистон Республикаси Олий Кенгашининг Раиси У. Аширбеков ҳамда Қорақалпоғистон Министрлар Кенгашининг Раиси Р. Йўлдошев ҳам бор эди. Таомилга кўра меҳмонлар тузу насибамиз бўлган ширмой нонлар билан қарши олинди. Миллий либосларда раққосалар рақсга тушиб, куй ва қўшиқлар янграйди.

Меҳмонлар сафида Қорақалпоғистон ҳукумати раҳбарлари, халқ депутатлари, олимлар, адиблар ва санъаткорларни кўрамиз. Ўзбекистон Республикаси Бош вазири ўринбосари, ташкилий қўмита раиси М. Қ. Қорабоев ва Қорақалпоғистон Республикаси Олий Кенгашининг Раиси У. А. Аширбеков табрик нутқи сўзладилар. Қардошлик байрами бошланиши муносабати билан шу жойнинг ўзида бир нечта тадбирлар бўлиб ўтди. Кутиб олиш маросимида Тошкент шаҳар ҳокими А. И. Фозилбеков, Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши Раиси ўринбосари Б. И. Бугров қатнашдилар.

* * *

АНЖУМАН қатнашчилари кундузи Тошкентнинг муқаддас зиёратгоҳи Ўзбекистон миллий боғига йўл олдилар. Бу ерда шеърият мулкининг султони Алишер Навоий ҳайкали пойига гуллар қўйиш маросими бўлди. Мутафаккирнинг улкан маънавият ҳазинаси айни чоғда қорақалпоқ халқининг ҳам мулкидир. Қалби ёниқ шоир Бердақ «Навоийдан савод очдим» деганда минг бор ҳақ эди. Маросим чоғида ўзбек ва қорақалпоқ адабиётларида ёрқин из қолдирган Бобур, Муқимий, Фурқат, Завқий, Ғафур Ғулом, Ҳамид Олимжон, Кунхўжа Ажиниёз, Бердақ сингари улуғ сиймолар кўз ўнгимизда беихтиёр гавдаланади. Гуллар қўйиш чоғида икки ўлканинг таниқли олимлари, адиблари, санъаткорлари ва маданият ходимлари чин дўстлигининг шоҳиди бўлдик.

Икки халқ қардошлиги шодиёналари бошланадиган марказлардан бири Тошкентнинг қоқ марказидаги Алишер Навоий номидаги Катта театр майдонидир. Бу жойдаги фаввора атрофига қорақалпоқ ўтовлари ўрнатилган. Бу ерда қардошларимизнинг халқ ҳунармандчилиги намуналари ва миллий пазандалиги кўз-кўз этилмоқда.

Соат 17.00 га яқин санъат кошонаси—театр биноси томон одамлар оқими келмоқда. Бу ерда Қорақалпоқ болалари бадиий ижодиёти намуналари кўргазмаси кўпчиликнинг диққатини жалб этди. Унда қўйилган расмлар ва буюмлар истеъдодли авлод етишиб чиқаётганлигидан ҳикоя қилади.

Театр томоша зали байрамдагидек безатилган. Ўзбекистон ва Қорақалпоғистон Давлат байроқлари файзли кўринади. Саҳна тўрига саватларда гуллар қўйилган. Тантанали очилиш маросими яқинлашмоқда. Президиумдан Ўзбекистон ва Қорақалпоғистон давлат раҳбарлари, атоқли маданият арбоблари, ишлаб чиқариш илғорлари жой оладилар. Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари, ташкилий қўмита раиси М. Қ. Қорабоев қисқача кириш нутқи сўзлаб, Ўзбекистон Республикасида Қорақалпоғистон Республикаси маданияти кунлари бошланишига бағишланган тантанали маросимни очиқ деб эълон қилади.

Тантанали маросимда Ўзбекистон Республикаси Бош вазири А. Муталов нутқ сўзлаб, икки ўлка, икки халқнинг абадий бузилмас қон-қардош дўстлиги ҳақида гапиради. У жафокаш кўҳна ўлканинг бундан буён гуллаб-яшнаши йўлида қилинаётган ғамхўрликлар ҳақида гапирди.

Шундан кейин Қорақалпоғистон Республикаси Олий Кенгашининг Раиси, Ўзбекистон халқ депутати Уббиниёз Аширбеков ўзбек ва қорақалпоқ халқларининг қардошлиги, икки халқ ўртасидаги алоқалар турмушнинг барча соҳаларида барқ уриб ривожланаётганлиги тўғрисида сўзлади.

Тантанали маросимда Ўзбекистон халқ шоирлари Иброҳим Юсупов, Абдулла Орипов, Ўзбекистон халқ ёзувчиси П. Қодиров ва Қорақалпоғистонда хизмат кўрсатган артист М. Сапаева улуғ дўстлик алоқалари ҳақида гапирдилар.

Ўзбекистонда Қорақалпоғистон Республикаси маданияти кунлари очилишига бағишланган тантанали йиғилишда Ўзбекистон Республикаси Президенти И. А. Каримов, Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Раиси Ш. Йўлдошев, Қорақалпоғистон Республикаси Министрлар Кенгашининг Раиси Р. Йўлдошев ва Тошкент шаҳар ҳокими А. Фозилбеков қатнашдилар. Халқларимиз миллий урф-одатига кўра қимматбаҳо совға буюмлари айирбошланди.

Танаффусдан кейин Қорақалпоғистон Республикаси санъат усталари ва ижодкор ёшлари ижросида катта концерт намойиш этилди.

ЎЗБЕКИСТОНДА Қорақалпоғистон Республикаси маданияти кунлари тадбирлари ҳар бир санъат кошонасига, олий ўқув юртларига, маҳаллаларга кириб бормоқда. Бу катта тадбирнинг ҳар бир қадами қутлуғ ва муборакдир.

Хуш келибсиз, азиз қорақалпоқ биродарларимиз ўзбек юртига, яъни ўз уйингизга! Ўзбекнинг хонадони сизнинг қўноғингиздир! Қадамингизга ҳасанот, жондош-қондош биродарларимиз!

Абдулла ПЎЛАТОВ,
Тўлқин ЭШБЕКОВ,
«Ўзбекистон овози»нинг махсус мухбирлари.

ВАТАН СЕВМАК ИЙМОНДАНДУР

Мустақил Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси турли жамоат ташкилотлари ва сиёсий партияларнинг демократик ҳуқуқлар доирасида фаолият кўрсатиши учун муайян имкониятлар очиб берди. Жамиятни кўп партиялилик асосида ривожлантириш мақсадга мувофиқ эканини ҳаётнинг ўзи кўрсатиб турибди.

Республика «Ватан тараққиёти» партиясининг Тошкентда бўлиб ўтган иккинчи қурултойида ана шу ҳақда гап борди. Унда партиянинг вилоят ва туман бўғинларидан сайланган делегатлар иштирок этдилар.

Республика Президентининг давлат маслаҳатчиси М. Умурзоқов анжуман қатнашчиларини Ўзбекистон Президенти Ислом Каримов номидан табриклади.

Анжуманда партиянинг Бош котиби Усмон Азим эндигина бир ёшга тўлаётган ташкилотнинг фаолияти ва режалари ҳақида маъруза қилди.

Президентимиз Ислом Каримов, деди нотиқ, Ўзбекистон ўз истиқлол ва тараққиёт йўлига эга эканини қалбларимизга қуйди.

Республика Конституциясининг қабул қилиниши Ўзбекистон халқлари ҳаётида муҳим сиёсий воқеа бўлгани аён. «Ватан тараққиёти» партияси фаолиятининг бош йўналиши ҳам Асосий Қонунга изчил амал қилишдан иборатдир.

Маълумки, ҳар бир мустақил давлатнинг ўз тимсоллари бўлади, деди нотиқ сўзида давом этиб, менинг назаримда, бизнинг бугунги тимсолларимиздан энг муҳимлари — қабул қилинган Конституция ва умумхалқ томонидан сайланган президентдир. Ўз тимсолларини эъзозлаган халқ ҳеч қачон парокандаликка ва бошбошдоқликка маҳкум бўлмаган. Шу ўринда Ислом Каримовнинг қуйидаги ибратли сўзларини яна бир карра эслатиб ўтмоқчиман. «Мамлакатимиз тупроғида яшаб, ўзини ватанпарвар деб ҳисоблаган ҳар бир киши унинг яхлитлиги ва бирлигини асраб-авайлаши шарт». Бунинг маъноси шуки, Ватанни ардоқлаган ҳар бир фуқаро юрт осойишталиги ҳақида қайғурмоғи лозим. Зеро, Ватан севмак — иймондандур.

Қабул қилинган қарорда «Ватан тараққиёти» партияси бошланғич ташкилотлари фаолиятини яхшилаш, айниқса, аъзолар ўртасида фирқавий интизомни мустаҳкамлаш вазифалари белгилаб олинди, партиянинг бош нашри ҳисобланмиш «Ватан» рўзномасининг республикамиз ижтимоий-сиёсий ҳаётида тутган ўрнини янада ошириш лозимлиги таъкидланди.

Анжуманда ташкилий масала ҳам кўриб чиқилди. «Ватан тараққиёти» партиясининг раиси этиб Усмон Азим, партия Марказий Кенгашининг Бош котиби қилиб Ш. Жўраев сайланди.

П. НИШОНОВ,
ЎзА мухбири.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ КЕНГАШИНИНГ РАЁСАТИДАН

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши Раёсати Фарғона Давлат дорилфунунининг проректори, Ўзбекистон Республикаси халқ депутати, Олий Кенгаш Фан ва экология масалалари қўмитасининг аъзоси **Алимардон АБДУЛҲАМИДОВ**нинг 1993 йил 24 январь куни 57 ёшида бевақт вафот этганини чуқур қайғу билан маълум қилади ва унинг қариндош-уруғлари ҳамда яқинларига ҳамдардлик изҳор этади.

Ўзбекистон Республикасининг Қонуни

ГАРОВ ТЎҒРИСИДА

I БЎЛИМ. УМУМИЙ ҚОИДАЛАР

1-модда. Гаров тушунчаси

1. Гаров мажбуриятлар бажарилишини таъминлаш усулларидан бири ҳисобланади.

2. Гаров туфайли кредитор (гаровга олувчи) қарздор мажбуриятларни бажармаган тақдирда гаровга қўювчи гаровга қўйган мол-мулк қийматидан таъминланиш ҳуқуқига эгадир.

3. Қонун бўйича ҳақиқий бўлмаган ҳар қандай мажбуриятнинг: заём (банк берадиган қарз, ижара, олди-сотди, юкларни ташиш ва ҳуқуқнинг ҳар қандай субъектлари (жисмоний ва юридик шахслар, давлат) ўртасидаги бошқа мажбуриятларнинг бажарилиши гаров билан таъминланиши мумкин.

2-модда. Ўзбекистон Республикасининг гаров тўғрисидаги қонунлари

1. Гаров тўғрисидаги асосий қоидалар ушбу Қонун билан белгилаб қўйилади.

2. Қорақалпоғистон Республикасида гаров билан боғлиқ муносабатлар Қорақалпоғистон Республикаси қонунлари билан ҳам тартибга солинади.

3. Агар Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномасида гаров тўғрисида Ўзбекистон Республикасининг қонун ҳужжатларидагидан ўзгача қоидалар белгиланган бўлса, у ҳолда халқаро шартнома қоидалари қўлланади.

3-модда. Гаровнинг юзага келиш сабаблари

1. Гаров шартнома ёки қонун ҳужжатлари туфайли юзага келади.

2. Гаровнинг юзага келишини назарда тутувчи қонун ҳужжатида қандай мажбурият туфайли ва айнан қайси мол-мулк гаровда турган деб эътироф этилиши лозимлиги қайд қилинган бўлиши лозим.

4-модда. Гаров нарсаси

1. Ашёлар, қимматбаҳо қоғозлар, пул маблағлари, бошқа мол-мулк ва мулкий ҳуқуқлар гаров нарсаси бўлиши мумкин.

Шахсий хусусиятга эга бўлган талаблар, шунингдек гаровга қўйилиши қонун билан тақиқлаб қўйилган бошқа талаблар гаров нарсаси бўлиши мумкин эмас.

2. Гаров ҳуқуқи келгусида гаровга қўювчининг эгалигига (тўлиқ хўжалик тасарруфига ёки бевосита бошқарувига)ўтадиган мол-мулкка нисбатан шартнома билан татбиқ этилиши мумкин.

3. Башарти, шартномада ёки қонунларда ўзгача қоида назарда тутилмаган бўлса, мол-мулкка нисбатан гаров ҳуқуқи мол-мулкнинг ашёларини ҳам, таркибий самарасини ҳам ўз ичига олади. Мол-мулкка нисбатан гаров ҳуқуқи шартномада ёки қонунларда назарда тутилган ҳолларда, доирада ва тартибда ажратиб бўладиган самарани, бўлғуси ҳосилни, чорва моллар наслини, буюм келтирадиган даромадларни ўз ичига олиши мумкин.

4. Тарихий, маданий ёки ўзга қиммати туфайли ёҳуд давлат хавфсизлиги нуқтаи назаридан гаров қўлланилиши мумкин бўлмаган объектлар рўйхати Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан белгилаб қўйилади.

5-модда. Гаров билан таъминланадиган талаблар

1. Башарти, шартномада ёки қонунларда ўзгача қоида назарда тутилмаган бўлса, гаров ҳақиқатда қондириш пайтида бўлган ҳажмдаги талабни қондиради, фоизлар; ижрони кечиктириб юбориш оқибатида етказилган зарарларни қоплаш, неустойкани (жаримани, пеняни), жарималарни тўлаш, гаровга қўйилган мол-мулкни сақлаб туришга кетадиган зарур чиқимлар, шунингдек ундириб олиш билан боғлиқ сарф-харажатларни қоплаш шулар жумласига киради.

2. Гаров келгусида пайдо бўлувчи талабларга нисбатан ҳам, башарти, томонлар бундай талабларнинг гаров билан таъминланиш миқдори тўғрисида келишиб олсалар, белгиланиши мумкин.

6-модда. Умумий мулк бўлган мол-мулкни гаровга қўйиш

1. Ўртадаги умумий мол-мулк фақат барча мулкдорларнинг розилиги билан гаровга қўйилиши мумкин.

2. Мулкдорнинг умумий ҳиссабай мулкдаги ўз улушини гаровга қўйиши қолган мулк эгаларининг розилик беришини талаб қилмайди.

7-модда. Гаров нарсасининг тасодифан нобуд бўлиш хавфи

Башарти, шартномада ёки қонунларда ўзгача қоидалар назарда тутилмаган бўлса, гаровга қўйилган мол-мулкнинг эгаси (тўлиқ хўжалик тасарруфи ёки бевосита бошқарув ҳуқуқи субъекти) нарса тасодифан нобуд бўлиши ёки тасодифан ишдан чиқиши хавфини ўз зиммасига олади.

8-модда. Гаровга қўювчи ва гаровга олувчи

1. Юридик ёки жисмоний шахслар гаровга қўювчи ёки гаровга олувчи бўлишлари мумкин.

2. Қарздорнинг ўзи ҳам, учинчи шахс (мулкий кафил) ҳам гаровга қўювчи бўлиши мумкин. Гаровга қўювчи гаровга берилаётган мол-мулкка эгалик (тўлиқ хўжалик тасарруфи ёки бевосита бошқарув) ҳуқуқига эга бўлиши лозим.

Мол-мулк тўлиқ хўжалик тасарруфи ҳуқуқи билан бириктиб қўйилган корхона шу мол-мулк эгасининг ёки у ваколат берган идоранинг розилиги билан умуман корхонанинг, мулкий мажмуалар сифатида унинг тузилмалари ва бўлинмаларининг, шунингдек алоҳида бинолар ва иншоотларнинг гаровини амалга оширади.

Ўзига бириктиб қўйилган мол-мулкни бевосита идора қилиш ҳуқуқига эга бўлган муассаса (ташкилот) ўзига рухсат этилган хўжалик фаолиятидан олинган даромадлар ҳисобига орттирилган ашёлар ёки ҳуқуқларни гаровга беришга ҳақлидир.

Эгалик ҳуқуқининг кейинги субъектга ўтиши тўлиқ хўжалик тасарруфи ёки бевосита бошқаруви остидаги мол-мулк гаровига дахл қилмайди.

3. Ҳуқуқларни гаровга қўйишда шу ҳуқуқларга эга бўлган шахс гаровга қўювчи бўлиши мумкин. Бир нечта шахсга биргаликда тегишли бўлган ҳуқуқ унинг барча эгаларининг розилиги билангина гаровга қўйилиши мумкин.

Ижарачи ижара шартномасида назарда тутилган ҳоллардагина ижарага берувчининг розилигисиз ўзининг ижарага оид ҳуқуқларини гаровга ўтказишга ҳақлидир.

4. Бошқа давлатларнинг юридик ва жисмоний шахслари, шунингдек фуқаролиги бўлмаган шахслар, қонунларда ўзгача қоидалар назарда тутилмаган бўлса, гаровга доир муносабатларда Ўзбекистон Республикасининг юридик ва жисмоний шахслари билан айни бир хил ҳуқуқлардан фойдаланадилар ҳамда айни бир хил мажбуриятларга эга бўладилар.

9-модда. Гаров нарсасини суғурта қилиш

1. Қонун ва шартнома гаровга олувчининг зиммасига унинг тасарруфига берилган гаровдаги мол-мулкни суғурта қилиш мажбуриятини юклаши мумкин, агар ушбу мол-мулк унинг эгаси томонидан суғурталанмаган бўлса.

Гаровга қўювчининг фойдаланишда қоладиган гаровдаги мол-мулкни суғурта қилиш унинг ўзига юкланади.

2. Шартнома ёки қонунлар билан гаровга қўювчи зиммасига давлат идоралари томонидан унинг хўжалик фаолиятини тўхтатиб қўювчи ёҳуд унга халақит қилувчи ёки унга салбий таъсир этувчи хатти-ҳаракатлар содир этилиши ва ҳужжатлар қабул қилиниши (мол-мулкни мусодара, риквизиция қилиш), шунингдек тугатилиши ёки хўжалик субъекти тўлов қобилиятини йўқотган деб эътироф этилиши ҳолларидан суғурта қилиш мажбурияти юкланиши мумкин.

3. Гаровдаги мол-мулкни суғурта қилишда гаровга олувчи гаров билан таъминланган мажбурият суммасигача бўлган суғурта пули суммасини олувчи деб кўрсатилади. Гаровга қўювчи суғурта пулининг қолдиқ суммасини олади.

Суғурта ҳоллари содир бўлганида гаровга олувчи ўз талаблари суғурта пули суммасидан имтиёзли қондирилиши ҳуқуқига эга бўлади.

10-модда. Гаров шартномасининг мазмуни

Гаров шартномасида томонларнинг номи, жойлашган манзили (истиқомат жойи), гаров тури, гаров билан таъминланган талабнинг моҳияти, унинг миқдори, мажбуриятни ижро этиш муддатлари, гаровдаги мол-мулкнинг рўйхати, қиймати ва турган жойи, шунингдек томонларнинг келишувига эришилган бошқа маълумотлар кўрсатилган бўлиши зарур.

11-модда. Гаров шартномасининг шакли

1. Гаров шартномаси ёзма шаклда тузилиши лозим. Ушбу Қонунда назарда тутилган ҳолларда гаров шартномаси нотариал йўл билан тасдиқланиши ва шундай рўйхатни юритувчи давлат идорасида қайд этилиши зарур.

2. Кўчмас мулк ва унга бўлган ҳуқуқларни гаровга қўйиш шартномалари, шунингдек муомаладаги ва қайта ишловдаги молларни гаровга қўйиш нотариал йўл билан албатта тасдиқланиши ҳамда рўйхатдан ўтказилиши шарт. Қонунларда гаров шартномаларини нотариал йўл билан тасдиқлаш ва давлат рўйхатидан ўтказишнинг бошқа ҳоллари назарда тутилиши мумкин.

3. Башарти, шартномада назарда тутилган бўлса, нотариал идора гаров тўғрисидаги шартномани тасдиқлаш билан бир пайтда гаров нарсасини тасарруфдан чиқаришни тақиқлаб қўяди.

4. Гаров шарти гаров билан таъминланган мажбурият юзага келувчи шартномага киритилиши мумкин. Бундай шартнома ушбу Қонунда белгиланган тартибда нотариал йўл билан тасдиқланиши ва рўйхатдан ўтказилиши лозим.

5. Гаров тўғрисидаги шартнома шаклига, уни тасдиқлаш ва рўйхатдан ўтказиш тартибига риоя этилмаган ҳолларда шартнома ҳақиқий эмас деб ҳисобланади.

12-модда. Гаровнинг вужудга келиш пайти

Гаров гаров шартномаси имзоланган пайтдан эътиборан, шартнома рўйхатдан ўтказилиши лозим бўлган ҳолларда эса, шартнома рўйхатдан ўтказилган пайтдан бошлаб вужудга келади. Агар шартномага ёки қонунларга мувофиқ гаров нарсаси гаровга олувчида туриши лозим бўлса, гаров ҳуқуқи унга гаров нарсаси берилган пайтда, агар гаров нарсаси шартнома имзолангунга қадар берилган бўлса, шартнома имзоланган пайтда вужудга келади.

13-модда. Гаров нарсаси учинчи шахсларга ўтганида гаровнинг сақланиши

Гаров нарсасига бўлган мулкий ҳуқуқ (тўлиқ хўжалик тасарруфи ёки бевосита бошқаруви) гаровга қўювчидан учинчи шахсга ўтган тақдирда гаров ўз кучини сақлайди.

14-модда. Навбатдаги гаровлар

1. Агар гаров шартномасида ўзга қоида назарда тутилмаган бўлса, такрорий ва кейинги гаровларга йўл қўйилади. Бу ҳолда аввалги гаровга олувчининг (аввалги гаровга олувчиларнинг) гарови ўз кучини сақлаб қолади.

2. Гаров ҳуқуқи кейинроқ вужудга келадиган гаровга олувчининг талаби аввалги гаровга олувчиларнинг талаблари тўлиқ бажо этилганидан кейин қондирилади.

3. Гаровга қўювчи ҳар бир гаровга олувчига барча аввалги ва кейинги гаровлар ҳақида, шунингдек бу гаровлар билан таъминланган мажбуриятларнинг хусусияти ва миқдори ҳақида маълум қилиши шарт. Гаровга қўювчи гаровга олувчиларидан ҳар бирида у бу мажбуриятни бажармаслиги оқибатида пайдо бўладиган зарарни қоплаши шарт.

15-модда. Кредитор талабларининг учинчи шахс томонидан қондирилиши оқибатлари

Кредитор талабларини тўлиқ ҳажмда қондирган учинчи шахсга талаб қилиш ҳуқуқини таъминлаган гаров ҳам ўтади.

16-модда. Депозитга пул ўтказиш йўли билан гаровни тўхтатиш

Гаровга олувчи гаров билан таъминланган пул мажбурияти ижросини қабул қилишдан воз кечганида тегишли пул нотариал идора ёки банкнинг депозитига ўтказилади. Депозитга ўтказилган пул қарзни тўлиқ қопласа, гаров шартномаси ўз кучини йўқотади.

17-модда. Учинчи шахс (мулкий кафил)нинг гаров хуни билан таъминланган мажбуриятнинг қарздор томонидан бажарилмаслиги оқибатлари

1. Қарздор томонидан кредитор олдидаги мажбурият бажарилмаган тақдирда, қарздорнинг мажбуриятини таъминлашга гаров берган учинчи шахс (мулкий кафил) ундирувнинг гаровга қўйилган нарсага қаратилишидан сақланиш мақсадида бу мажбуриятни бажаришга ҳақлидир.

2. Ундириш гаров нарсасига уни сотиш йўли билан қаратилган тақдирда мулкий кафил қарздордан унинг қийматини ва кўрилган зарарни қоплашни талаб қилиши мумкин.

18-мода. Ундирувнинг гаровга қўйилган нарсага қаратилиши

1. Агар шартномада ёки қонунларда ундирувнинг гаровга қўйилган нарсага мажбурий қаратилишига йўл қўйилмайдиган имтиёзли муддат белгиланмаган бўлса, гаровга олувчи асосий мажбурият бўйича талаб муддати бошланган пайтда ундирувни гаровга қўйилган нарсага қаратиш ҳуқуқига эга бўлади.

2. Агар шартномада ёки қонунларда ўзгача қоидалар назарда тутилмаган бўлса, қарздор гаров билан таъминланган мажбуриятнинг бир қисмини бажарган тақдирда гаровга олувчи гаровга қўйилган бор мол-мулкка бўлган ҳуқуқини сақлаб қолади.

Агар бир нечта ашё ёки ҳуқуқ гаров нарсаси бўлса, гаровга олувчи ана шу барча мол-мулк ҳисобига ёки ашёлар (ҳуқуқлар)дан бирортаси ҳисобига талабини қондириши мумкин, бунда кейинчалик гаров нарсасини ташкил этувчи бошқа ашёлар (ҳуқуқлар) ҳисобига талабини қондириш имконини сақлаб қолади.

19-модда. Ундирувни гаровга қўйилган нарсага қаратиш тартиби

1. Агар қонунда ўзгача қоидалар белгиланмаган бўлса, қарздор гаров билан таъминланган мажбуриятни бажармаган тақдирда кредитор талабини гаровга қўйилган мол-мулк қийматидан қондириш суд, хўжалик суди ёки холислар судининг қарорига биноан амалга оширилади.

Қонунларда назарда тутилган ҳолларда ундирувни гаровга қўйилган мол-мулкка қаратиш нотариуснинг ижро этиш ёзуви асосида муқаррар тартибда амалга оширилади.

Агар қонун ҳужжатларида ўзгача қоидалар назарда тутилмаган бўлса, гаров нарсасини сотиш суд ижрочиси томонидан суд берган ижро варақаси ёҳуд хўжалик судининг буйруғи ёки нотариуснинг ижро этиш ёзуви асосида қонунларда назарда тутилган тартибда амалга оширилади.

Гаров нарсасини сотиш кимошди савдоси (очиқ савдода) ёки воситачилик дўконлари орқали амалга оширилади.

2. Ундирув гаровга қўйилган нарсага қаратилганда гаровга олувчининг талаби бошқа кредиторларга нисбатан имтиёзли тарзда қондирилади, Ўзбекистон Республикаси қонунларида кўзда тутилган ҳоллар бундан мустаснодир.

3. Агар гаров нарсасини сотишдан тушган пул гаров олувчининг талабларини қоплашга камлик қилса, шартномада ёки қонунларда ўзгача қоидалар йўқ бўлган тақдирда етишмаётган пулни гаров олувчи қарздорнинг бошқа мол-мулкидан қонунларда назарда тутилган навбат билан олиш ҳуқуқига эга бўлади.

4. Агар гаров нарсасини сотишдан тушган пул кредиторнинг гаров билан таъминланган мажбурият бўйича талаблари миқдоридан ортиқ бўлса, кредитор бир ойлик муддат ичида қарздорга фарқни тўлаши шарт.

20-модда. Гаров нарсасининг гаровга олувчи томонидан мустақил равишда сотилиши

1. Гаровга олувчи гаров тўғрисидаги шартномада назарда тутилган ҳолларда гаровда турган мол-мулкни мустақил равишда сотишга ҳақлидир.

2. Гаровга қўювчи мол-мулкни қасддан арзон баҳода сотганлиги учун жавоб бериши тўғрисида гаровга олувчи олдига талаб қўйишга ҳақлидир. Гаров нарсасини воситачилик асосида, бозорда ёки кимошди савдосида сотиш гаровга олувчининг арзон баҳода сотганликда айби йўқлигининг шартидир.

21-модда. Амалга ошмаган кимошди савдоси (очиқ савдо) оқибатлари

1. Агар кимошди савдоси (очиқ савдо) амалга ошмаган деб эълон қилинган бўлса, гаровга олувчи гаровга қўйилган мол-мулкни ушбу Қонуннинг 19-моддасида назарда тутилган оқибатлар билан дастлабки баҳосида ўзида қолдиришга ҳақлидир.

2. Кимошди савдоси (очиқ савдо) амалга ошмаган деб эълон қилиниши оқибатида гаровга олувчи гаров нарсасини ўзида қолдирган ҳолларда, у қонунларга мувофиқ ўз талабларига нисбатан устунликка эга бўлган даъволарни қондириши шарт. Бундай ҳолларда гаровга олувчининг жавобгарлиги бу мол-мулкнинг кимошди савдоси (очиқ савдо) учун белгиланган дастлабки баҳосидан ошмаслиги лозим.

22-модда. Гаров ҳуқуқини тўхтатиш

Гаров ҳуқуқи:

а) гаров билан таъминланган мажбурият ижро этилганда;

б) гаровга қўйилган мол-мулк нобуд бўлганда;

в) гаров нарсасига бўлган ҳуқуқ гаровга олувчига ўтганида;

г) гаровга қўйилган мол-мулк мажбуран сотилганда;

д) даъво муддати ўтиб кетганлиги оқибатида гаров билан таъминланган мажбурият бўйича кредиторнинг ўз талаблари қаноатлантирилиши мумкин бўлмаганда;

е) гаров нарсасини ташкил этувчи ҳуқуқнинг амал қилиш муддати тугаганда;

ж) Қонунда назарда тутилган бошқа ҳолларда тўхтатилади.

23-модда. Юридик шахс — гаровга қўювчининг қайта ташкил этилиши ёки тугатилиши оқибатлари

Юридик шахс — гаровга қўювчи қайта ташкил этилган ёки тугатилганда гаровга олувчи гаров билан таъминланган мажбуриятни бажариш муддати бошланишидан қатъи назар, ундирувни гаровга қўйилган мол-мулкка қаратиш ҳуқуқига эга бўлади.

II БЎЛИМ. ГАРОВГА ҚЎЙИЛГАН МОЛ-МУЛКНИ ГАРОВГА ОЛУВЧИГА БЕРИБ ҚЎЙИЛАДИГАН ГАРОВ (ЗАКАЛАТ)

24-модда. Закалат тушунчаси

1. Закалат — кўчар мол-мулкнинг гаровидир, бунда гаров нарсасини ташкил этувчи ашё гаровга қўювчи томонидан гаровга олувчи ихтиёрига берилади.

2. Кредиторнинг гаровга қўювчи билан келишувига биноан гаров нарсаси гаровга қўювчи ихтиёрида қулфланган ва гаровга олувчининг муҳри босилган ҳолда (ишончли гаров) қолдирилиши мумкин. Алоҳида белгиланган ашё гаров тўғрисида далолат берувчи белгилар қўйилган ҳолда гаровга қўювчи ихтиёрида қолдирилиши мумкин.

25-модда. Закалат қўйилганда гаровга олувчининг ҳуқуқлари

1. Гаровга олувчи гаров нарсасидан шартномада ёки қонунларда назарда тутилган ҳоллардагина фойдаланиш ҳуқуқига эга. У гаров нарсасидан фойдаланишда эга бўлган мулкий фойда биринчи навбатда ашёни сақлаш билан боғлиқ чиқимларни қоплашга сарфланади ёки гаров билан таъминланган мажбурият фоизларини ёҳуд мажбуриятнинг ўзини узиш ҳисобига ўтказилади.

2. Гаровга олувчи мажбурият тўлиқ бажарилгунга қадар ашёни ушлаб туришга ҳақлидир.

3. Гаровга олувчининг айби бўлмагани ҳолда гаров нарсаси нобуд бўлиши, шикастланиши ёки қиймати пасайиши хавфи пайдо бўлган тақдирда, у бундай нарсани алмаштиришни талаб қилишга, қарздор бу талабни бажаришни рад этган тақдирда эса ундиришни гаровга қўйилган мол-мулкка муддатидан илгари қаратишга ҳақлидир. Тушган пул, агар шартномада ёки қонунларда ўзгача қоидалар назарда тутилмаган бўлса, нотариал идора ёки банк депозитига қўйилади ва гаров нарсаси бўлиб хизмат қилади.

4. Агар гаров билан таъминланган талаб бажарилиши оқибатида гаров тўхтатилса, гаровга олувчида турган гаровга қўйилган мол-мулк гаровга қўювчига қайтариб берилиши ёки унинг кўрсатмасига биноан гаров ҳуқуқи пайдо бўлиши вақтига кўра кейинги гаровга олувчига берилиши лозим.

26-модда. Закалат қўйилганда гаровга олувчининг мажбуриятлари

Агар шартномада ёки қонунда ўзгача қоидалар назарда тутилмаган бўлса, гаровга олувчи:

а) закалат нарсасини ёки шартномада назарда тутилган нарсани сақлаб қолиш учун зарур чораларни кўриши;

б) шартномада назарда тутилган ҳолларда гаровга қўювчининг манфаатларини кўзлаб гаровга қўйилган ашёдан даромад чиқариб олиши;

в) гаров нарсасининг нобуд бўлиши ёки шикастланиши хавфи пайдо бўлганида зудлик билан гаровга қўювчига хабар қилиши;

г) қарздор ёки учинчи шахс мажбуриятни бажарганидан кейин гаров нарсасини дарҳол қайтариб бериши;

д) ашёга — гаров нарсасига эгалик қилиш билан боғлиқ солиқлар ва йиғимларни гаровга қўювчи ҳисобидан тўлаши шарт.

27-модда. Закалат билан таъминланган мажбуриятни муддатидан олдин бажариш имконияти

Агар гаровга олувчи закалат нарсасини лозим даражада сақламаётган ёки ундан фойдаланмаётган бўлса, гаровга қўювчи исталган пайтда гаровни тўхтатишни талаб қилишга ёҳуд закалат билан таъминланган мажбуриятни муддатидан олдин бажаришга ҳақлидир.

28-модда. Гаровга олувчининг гаров нарсаси йўқолгани, етишмаслиги ёки шикастлангани учун жавобгарлиги

1. Гаровга олувчи, агар йўқотиш, камомад ёки шикастланиш унинг айби бўлмагани ҳолда содир бўлганини исботлай олмаса, гаров нарсасининг йўқолгани, етишмаслиги ёки шикастлангани учун жавоб беради.

Агар гаровхона ёки мол-мулк закалати учун қарз бериш фаолият соҳаси ҳисобланувчи бошқа ташкилот гаровга олувчи бўлса, гаровга олувчи гаров нарсасининг йўқолиши, камомади ёки шикастланиши бартараф қилиб бўлмайдиган кучлар таъсиридан, қасд қилиш ёки гаровга қўювчининг ўта эҳтиётсизлиги оқибатида содир бўлганини исботлаган тақдирдагина жавобгарликдан озод қилиниши мумкин.

2. Гаровга олувчи закалат чоғида закалат нарсаси йўқолгани ва камомади учун йўқолган (етишмаган) нарсанинг қиймати миқдорида, закалат нарсаси шикастлангани учун эса қўйилган ашёнинг қиймати қанчага пасайган бўлса, шунча сумма миқдорида жавобгар бўлади. Агар ашёни закалатга қабул қилиб олишда закалат нарсаси баҳоланган бўлса, гаровга олувчининг жавобгарлиги кўрсатилган баҳодан ортиқ бўлмаслиги лозим.

Гаровга олувчи закалат нарсаси йўқолгани, камомади ёки шикастланиши туфайли кўрилган зарарни, агар бу қонунларда ёки шартномада назарда тутилган бўлса, гаровга қўювчига тўлиқ ҳажмда қоплаши шарт.

29-модда. Мол-мулкни гаровхонада ва гаровхона юмушларини амалга оширувчи ташкилотларда закалатга қўйиш

1. Мол-мулкни гаровхонада ёки фуқароларга гаров эвазига пул қарз бериш хўжалик (тадбиркорлик) фаолияти тури ҳисобланувчи ўзга корхона (ташкилот)да гаровга қўйиш шартномаси икки томон имзолайдиган эгасининг номи ёзилган гаров гувоҳномасини бериш йўли билан расмийлаштирилади ва мажбурий рўйхатдан ўтказилмайди.

2. Гаровхона (гаровхона юмушларини амалга оширувчи ўзга корхона) гаровга олинган мол-мулкни гаровга қўювчи ҳисобидан мол-мулкни гаровга қабул қилиб олишда қўйилган баҳода суғурта қилиши шарт.

3. Гаров билан таъминланган қарз ўз муддатида узилмаган тақдирда, гаровхона (ўзга корхона) имтиёзли бир ойлик муддат ўтганидан кейин бу мол-мулкни воситачилик дўкони орқали ҳақиқий қиймати бўйича, лекин белгиланганидан кам бўлмаган баҳода сотишга ҳақлидир. Тушган пулнинг қарзлар ва бошқа чиқимлар қоплангандан кейин (5-модданинг 1-банди) қолган қисми гаровга қўювчига қайтарилади.

III БЎЛИМ. МОЛ-МУЛК ГАРОВГА ҚЎЮВЧИДА ҚОЛДИРИЛАДИГАН ГАРОВ

1 БОБ. УМУМИЙ МАСАЛАЛАР

30-модда. Гаровга қўйилган мол-мулк гаровга қўювчида қолдириладиган гаров нарсаси

1. Корхоналар, бинолар, иншоотлар, квартиралар, транспорт воситалари ва ушбу Қонуннинг 4-моддасида уқтириб ўтилган бошқа мол-мулк гаровга қўйилган мол-мулкни гаровга қўювчида қолдириладиган гаров нарсаси бўлиши мумкин.

2. Бўлакларга ажраладиган самара, агар у ажралиш чоғидан бошлаб учинчи шахс ҳуқуқлари объектига айланмаган тақдирда, ушбу модданинг 1-бандида кўрсатилган гаров нарсаси бўлиши мумкин.

3. Гаровга қўювчи томонидан учинчи шахсга вақтинча эгалик қилиш ёки фойдаланишга бериб қўйилган мол-мулк гарови уни гаровга қўювчида қолдириладиган гаров ҳисобланади.

31-модда. Мол-мулк гаровга қўювчида қолдириладиган гаровда гаровга олувчининг ҳуқуқлари

Мол-мулк гаровга қўювчида қолдириладиган гаровда, башарти шартномада ўзгача қоидалар назарда тутилмаган бўлса, гаровга олувчи:

а) гаров нарсасининг мавжудлиги, миқдори, ҳолати ва сақланиш шароитларини ҳужжатлар бўйича ва амалий жиҳатдан текширишга;

б) гаровга қўювчидан гаров нарсаси сақланиши учун зарур чоралар кўришни талаб қилишга;

в) гаров нарсасига нисбатан унинг йўқолиши ёки шикастланиши хавфини туғдирадиган тажовузлар қилишни, ким томонидан содир этилаётганидан қатъи назар, тўхтатишни талаб этишга ҳақлидир.

Агар гаров нарсаси гаровга олувчининг айби бўлмагани ҳолда йўқолган ва гаровга қўювчи уни тикламаган ёки гаровга олувчининг розилиги билан қиймати тенг бошқа мол-мулкка алмаштирмаган бўлса, гаровга олувчи гаров билан таъминланган мажбурият муддатидан олдин бажарилишини талаб қилишга ҳақлидир.

32-модда. Мол-мулк гаровга қўювчида қолдириладиган гаровда гаровга қўювчининг ҳуқуқлари

Агар шартномада ёки қонунда ўзгача қоидалар назарда тутилмаган бўлса, мол-мулк гаровга қўювчида қолдириладиган гаровда гаровга қўювчи:

а) гаров нарсасига унинг белгиланган мақсадига мувофиқ равишда эгалик қилиш ва ундан фойдаланишга;

б) гаров нарсасини гаров билан таъминланган мажбурият бўйича қарзни сотиб олувчига ўтказган ҳолда олиб қўйиш ёҳуд ижарага бериш йўли билан тасарруф этишга ҳақлидир.

33-модда. Мол-мулк гаровга қўювчида қолдириладиган гаровда гаровга қўювчининг мажбуриятлари

Мол-мулк гаровга қўювчида қолдириладиган гаровда, агар шартномада ўзгача қоидалар назарда тутилмаган бўлса, гаровга қўювчи:

а) гаров нарсасини ўз ҳисобидан унинг тўлиқ қийматига суғурта қилдириши;

б) гаров нарсасининг сақланиши юзасидан, хусусан асосли ва жорий таъмирлашни қўшган ҳолда, чоралар кўриши;

в) гаров нарсасини ижарага берганлик тўғрисида гаровга олувчини хабардор қилиши шарт.

34-модда. Мол-мулк гаровга қўювчида қолдириладиган гаровда гаровга қўювчи томонидан мажбуриятлар бузилишининг оқибатлари

Гаровга қўювчи ушбу Қонун 33-моддасининг «а», ва «б» бандларида назарда тутилган мажбуриятларни бузган тақдирда гаровга олувчи гаров билан таъминланган мажбуриятни бажариш муддати бошлангунга қадар ундиришни гаров нарсасига қаратишга ҳақлидир.

II БОБ. ИПОТЕКА.

35-модда. Ипотека тушунчаси

Гаров нарсаси гаровга қўювчида ёки учинчи шахсда қоладиган кўчмас мулк гарови ипотека деб эътироф қилинади.

36-модда. Ипотека нарсаси

1. Ер билан боғлиқ мол-мулк — иморат, иншоот, кўп квартирали уйлардаги квартиралар; корхоналар, бошқа мулкий мажмуалар, қонунлар билан кўчмас мулк сирасига киритилган бошқа мол-мулк, шунингдек транспорт воситалари ипотека нарсаси бўлиши мумкин.

2. Агар ипотека тўғрисидаги шартномада назарда тутилган бўлса, кўчмас мулкдан хўжаликда ва ўзга тарзда фойдаланиш натижалари, шу жумладан маҳсулот, самара ва бошқа даромадлар гаровнинг мустақил нарсаси бўлиши мумкин.

37-модда. Ипотека тўғрисидаги шартноманинг шакли ва уни рўйхатдан ўтказиш.

1. Ипотека шартномаси ушбу Коннуннинг 11-моддасида белгиланган тартибда расмийлаштирилади.

2. Агар шартномада назарда тутилган бўлса, нотариал идора шартномани тасдиқлаш билан бир пайтда ипотека нарсасини тасарруфидан чиқаришни тақиқлаб қўяди.

3. Ипотека билан таъминланган мажбурият мазмуни ўзгартирилган, шунингдек ипотека нарсасига бўлган мулк ҳуқуқи (тўлиқ хўжалик тасарруфи ёки бевосита бошқаруви) гаровга қўювчидан бошқа шахсга ўтганида қўшимча равишда рўйхатдан ўтказилади. Мазкур талабнинг бузилиши мажбуриятда амалга оширилган ўзгартишлар ҳақиқий эмас деб топилишига сабаб бўлади.

4. Ипотека билан таъминланган мажбурият қарздор томонидан бажарилганида, гаровга олувчи гаровга қўювчининг талабига биноан ипотекани рўйхатдан ўтказган идорага рўйхат дафтарига тегишли ўзгартиришларни киритиш учун зарур бўлган ҳужжатларни тақдим этиши шарт. Гаровга олувчи мазкур талабни бажармаган ҳолларда гаровга қўювчи ундан ўзига етказилган зарарни тўлиқ ҳажмда қоплашни талаб қилишга ҳақлидир.

38-модда. Ипотека гарови қўювчисининг ҳуқуқлари

Агар шартномада ёки қонунда ўзгача қоидалар назарда тутилмаган бўлса, ипотека гарови қўювчиси:

а) ипотека нарсасига унинг белгиланган мақсадга мувофиқ равишда эгалик қилиш ва ундан фойдаланишга;

б) гаровга олувчининг розилиги билан ипотека нарсаси сотилган тақдирда асосий мажбуриятни муддатидан олдин бажаришга ёҳуд асосий қарзни гаров топшириғи билан биргаликда сотиб олувчига ўтказган ҳолда ипотека нарсасини сотишга;

в) ипотека нарсасини ижарага топширишга ҳақлидир.

39-модда. Ипотека гарови қўювчисининг мажбуриятлари

Агар шартномада ёки қонунда ўзгача қоидалар назарда тутилмаган бўлса, ипотека гарови қўювчиси:

а) асосли ва жорий таъмирлашни амалга оширишни қўшган ҳолда ипотека нарсасининг сақланиши учун зарур чораларни кўриши;

б) ипотека нарсасини суғурта қилдириши;

в) ипотека нарсаси нобуд бўлган тақдирда, қиймати нобуд бўлган нарса қийматига тенг кўчмас мулк бериши ёки муддат келишидан қатъи назар, мажбуриятни тўлиқ ҳажмда ёҳуд унинг тегишли қисмини бажариши;

г) ипотека нарсасини ижарага берганлик тўғрисида гаровга олувчини хабардор қилиши шарт.

40-модда. Ипотека гарови гаровга қўювчиси томонидан мажбуриятлар бузилишининг оқибатлари

1. Гаровга қўювчи ипотека нарсасини сақлаш учун чораларни кўришга доир мажбуриятларини бузгани тақдирда, гаровга олувчи заруратга қараб, ундиришни ипотека нарсасига қаратган ҳолда ипотека билан таъминланган мажбуриятнинг муддатидан олдин бажарилишини талаб қилишга ҳақлидир.

2. Гаровга қўювчи ипотека нарсасини суғурта қилиш бўйича мажбуриятларини бузган тақдирда гаровга олувчи асосий қарз муддатидан олдин бажарилишини талаб қилишга ёҳуд ипотека нарсасини ўз ҳисобидан, лекин гаровга қўювчининг манфаатларини кўзлаб ундан суғурта қилдиришга кетган чиқимларни ундирган ҳолда, суғурта қилишга ҳақлидир.

3. Ушбу модданинг 1 ва 2-бандларида уқтириб ўтилган оқибатлар, ипотека нарсаси гаровга қўювчида ёки учинчи шахсда турганидан қатъи назар, бошланади. Гаровга қўювчи бундай учинчи шахснинг хатти-ҳаракатлари учун гаровга олувчи олдида баайни ўз хатти-ҳаракатларидек жавобгар бўлади.

41-модда. Ипотека нарсасининг гаровга қўювчи томонидан бегоналаштирилиши

Ипотека нарсаси гаровга қўювчи томонидан бегоналаштирилишига фақат гаровга олувчининг розилиги билан йўл қўйилади.

42-модда. Иморатлар, бинолар ва иншоотлар ипотекаси хусусиятлари

Иморатлар, бинолар ёки иншоотлар ипотекасида кўрсатилган объектлар жойлашган ер участкасидан фойдаланиш ҳуқуқи ҳам улар билан бир пайтда гаров нарсасига айланади. Бундай ҳолларда ундириш гаров нарсасига қаратилганда иморатни, бинони, иншоотни қўлга киритувчига бир йўла ер участкасидан фойдаланиш ҳуқуқи ҳам ўтади.

(Давоми 3-бетда).

Ўзбекистон Республикасининг Қонуни

ГАРОВ ТЎҒРИСИДА

(Боши 2-бетда).

43-модда. Корхоналар ипотекаси хусусиятлари

1. Жамоа (ширкат) мулкига, шунингдек фуқароларнинг мулкига асосланган корхоналарни ипотекага бериш корхонанинг ўзи томонидан амалга оширилади.

2. Тўлиқ хўжалик тасарруфи ҳуқуқига асосланган корхоналар ипотекаси корхона мулкдорининг розилиги билан ана шу корхона томонидан амалга оширилади.

3. Агар қонунда ёки шартномада ўзгача қоидалар назарда тутилмаган бўлса, корхона ипотекаси унинг барча мол-мулкини, шу жумладан асосий фондлар ва дастмоя маблағларини, шунингдек корхонанинг мустақил балансида акс этган бошқа бойликларни ўз ичига олади.

4. Гаровга қўювчи корхона гаровга олувчининг талабига биноан унга йиллик балансни тақдим этиши шарт.

5. Корхона ипотекаси билан таъминланган мажбурият бажарилмаган тақдирда гаровга олувчи корхонанинг молиявий аҳволини соғломлаштириш юзасидан ипотека шартномасида назарда тутилган чора-тадбирларни кўришга, шу жумладан корхона бошқаруви таркибига ишлаб чиқарилган маҳсулотни ҳамда корхонанинг бошқа мол-мулкини тасарруф этиш ҳуқуқи чекланган вакиллар тайинлашга ҳақлидир.

6. Ушбу модданинг 5-бандида назарда тутилган чоралар кутилган натижани бермаган ҳолларда гаровга олувчи ундиришни ипотекада турган корхонага қаратишга ҳақлидир.

Агар шартномада ёки қонунда назарда тутилган бўлса, корхона гаровга олувчига ўтади. Бу ҳолда ипотека нарсасининг узил-кесил баҳоси корхонанинг ўтиш пайтига, гаровга қўювчи ва гаровга олувчи ўртасидаги келишувга биноан белгиланади, низо пайдо бўлганда эса суд ёки хўжалик судининг қарорига биноан белгиланади.

III БОБ. МУОМАЛАДАГИ ВА ҚАЙТА ИШЛАШДАГИ МОЛЛАРНИНГ ГАРОВИ

44-модда. Муомаладаги ва қайта ишлашдаги молларнинг гаров нарсаси

1. Хом ашё, бутловчи буюмлар, ярим тайёр ва тайёр маҳсулотлар муомаладаги ва қайта ишлашдаги молларнинг гаров нарсаси бўлиши мумкин.

Муомаладаги ва қайта ишлашдаги моллар гаровида гаров нарсаси (мол заҳиралари, хом ашё, материаллар, ярим тайёр ва тайёр маҳсулот кабилар)нинг таркиби ва натурал шаклини ўзгартиришга, уларнинг умумий қиймати гаров тўғрисидаги шартномада кўрсатилганидан кам бўлиб қолмаслиги шарти билан йўл қўйилади.

Агар шартномада ўзгача қоидалар назарда тутилмаган бўлса, гаровга қўйилган молларнинг гаров билан таъминланган мажбуриятнинг бажарилган қисмига мутаносиб равишда уларнинг қийматини пасайтиришга йўл қўйилади.

2. Муомаладаги ва қайта ишлашдаги моллар гаровида гаровга қўювчи томонидан реализация қилинган моллар қўлга киритувчининг мулкига, тўлиқ хўжалик тасарруфига ёки бевосита бошқарувига ўтган пайтдан бошлаб гаров нарсаси бўлишдан тўхтайди, гаровга қўювчи сотиб олган, гаров тўғрисидаги шартномада назарда тутилган моллар уларга нисбатан гаровга қўювчининг мулкий ёки тўлиқ хўжалик тасарруфи ҳуқуқи пайдо бўлган пайтдан бошлаб гаров нарсасига айланади.

45-модда. Муомаладаги ва қайта ишлашдаги моллар гарови тўғрисидаги шартнома томонларининг ҳуқуқ ва бурчлари

1. Гаровга қўювчи гаровга қўйилган молга дахлдор юмушларни алоҳида ҳисобга олиб бориши шарт. У гаров нарсасига эгалик қилиш, ундан фойдаланиш ва уни тасарруф этиш ҳуқуқини сақлаб қолади.

2. Гаровга олувчи гаровга қўйилган молнинг миқдори, ҳолати ва қийматини, шунингдек сақлаш шароитини исталган пайтда текшириш ҳуқуқига эга.

3. Гаровга қўювчи гаров тўғрисидаги шартнома талабларини бажармаган тақдирда гаровга олувчига гаровга қўйилган молни унга беришни ёки молни гаровга қўювчининг ихтиёрида қулфланган ёки гаровга олувчининг муҳри босилган ҳолда қолдиришни, ёхуд гаров билан таъминланган қарзни муддатидан олдин ундиришни талаб қилиш ҳуқуқи берилади.

IV. БУЛИМ. ҲУҚУҚЛАР, ҚИММАТБАҲО ҚОҒОЗЛАР ВА ПУЛ МАБЛАҒЛАРИ ГАРОВИ

46-модда. Ҳуқуқлар гаров нарсаси сифатида

1. Гаровга қўювчига тегишли эгалик ва фойдаланиш ҳуқуқлари, шу жумладан ижарачининг ҳуқуқлари, мажбуриятлардан келиб чиқувчи бошқа ҳуқуқлар (талаблар) ва ўзга мулкий ҳуқуқлар гаров нарсаси бўлиши мумкин.

2. Гаров нарсаси бўлиши қонун билан ман қилинган ҳуқуқларни гаровга қўйишга йўл қўйилмайди.

3. Ер участкасига бўлган ҳуқуқларни, шунингдек ўзга табиий ресурсларга нисбатан бўлган ҳуқуқларни гаровга қўйишга қонунларда белгиланган меъёр ва шартларда рухсат этилади.

4. Муддатли ҳуқуқ унинг амал қилиш муддати тугагунга қадаргина гаров нарсаси бўлиши мумкин.

5. Гаровга қўювчи ҳуқуқлар гарови амалга оширилгани ҳақида ўз қарздорини хабардор қилиши шарт. Башарти, ҳуқуқлар гарови тўғрисидаги шартномада ўзгача қоидалар белгиланмаган бўлса, гаровга қўювчига нисбатан қарздор ҳисобланувчи шахс гаровга олувчи мажбуриятини бажариши лозим.

47-модда. Ҳуқуқлар гаровида гаровга қўювчининг мажбуриятлари

1. Башарти, шартномада ўзгача қоидалар назарда тутилмаган бўлса, ҳуқуқлар гаровида гаровга қўювчи:

а) гаровга қўйилган ҳуқуқнинг ҳақиқийлигини таъминлаш учун зарур ҳаракатлар қилиши;

б) гаровга қўйилган ҳуқуқни бериб юбормаслиги;

в) гаровга қўйилган ҳуқуқ тўхтатилишига ёки унинг қиймати камайишига сабаб бўлувчи хатти-ҳаракатлар қилмаслиги;

г) гаровга қўйилган ҳуқуқни учинчи шахслар томонидан қилинадиган тажовузлардан ҳимоя қилиш учун зарур бўлган барча чораларни кўриши;

д) гаровга олувчига гаровга қўйилган ҳуқуқда содир бўлган ўзгаришлар тўғрисидаги, унинг учинчи шахслар томонидан бузилганлиги ҳақидаги маълумотларни хабар қилиши шарт.

2. Ушбу модданинг 1-бандида назарда тутилган қоидалар гаровга қўювчининг ҳуқуқий ворисларига нисбатан гаровга қўйилган ҳуқуқлар доирасида қўлланилади.

48-модда. Ҳуқуқлар гаровга қўйилганда гаровга олувчининг ҳуқуқлари

Агар шартномада ўзгача қоидалар назарда тутилмаган бўлса, ҳуқуқлар гаровга қўйилганда гаровга олувчи:

а) мажбурият билан таъминланган гаров ижроси муддати бошланганидан қатъи назар, агар гаровга қўювчи ушбу Қонуннинг 47-моддаси 1-бандида назарда тутилган мажбуриятларни бузган бўлса, гаровга қўйилган ҳуқуқ ўзига ўтказилишини суд орқали талаб қилишга;

б) гаровга қўйилган ҳуқуқ масаласи кўриб чиқиладиган суд ишида учинчи шахс сифатида қатнашишга;

в) гаровга қўювчи 47-модданинг 1-банди «г» бандчасида назарда тутилган мажбуриятларни бузган тақдирда, гаровга қўйилган ҳуқуқ учинчи шахслар томонидан бузилишининг олдини олиш учун мустақил равишда ҳимоя чораларини кўришга ҳақлидир.

49-модда. Қарздорнинг гаровга қўювчи олдидаги мажбуриятларини бажаришининг оқибатлари

1. Агар гаровга қўювчининг қарздори гаров билан таъминланган мажбурият гаровга қўювчи томонидан бажарилгунга қадар ўз мажбуриятини бажарса, бунда гаровга қўювчи олган барча нарсалар гаров нарсасига айланади, гаровга қўювчи бу ҳақда гаровга олувчини дарҳол хабардор қилиши шарт.

2. Агар гаров шартномасида ўзгача қоидалар белгиланмаган бўлса, гаровга қўювчи ўз қарздоридан мажбуриятни бажариш ҳисобига пул суммалари олишда гаровга олувчининг талабига кўра гаров билан таъминланган мажбуриятни бажариш ҳисобига тегишли суммаларни ўтказиши шарт.

50-модда. Қимматбаҳо қоғозлар ва пул маблағлари гарови

1. Қимматбаҳо қоғозлар гарови тўғрисидаги шартнома, агар қонунлар ёки томонларнинг келишувида ўзгача қоидалар назарда тутилмаган бўлса, ушбу Қонуннинг 11-моддасида белгиланган тартибда тузилади.

2. Томонларнинг келишувига биноан гаровга қўйилган қимматбаҳо қоғозлар сақлаш учун нотариал идора ёки банкка депозитга топширилиши мумкин.

3. Гаров нарсаси ҳисобланувчи қимматбаҳо қоғозлардан келадиган даромадлар, агар шартномада ёки қонун ҳужжатларида ўзгача қоидалар назарда тутилмаган бўлса, гаровга қўювчига тегишли бўлади.

4. 24—26-моддаларнинг қоидалари кўрсатувчига тўланадиган қимматбаҳо қоғозлар гаровига нисбатан ҳам амал қилади.

5. Гаров нарсаси ҳисобланувчи пул маблағлари нотариал идора ёки банкнинг депозит ҳисобида сақланади. Ушбу суммага ҳисобланадиган фоизлар гаровга қўювчига тегишли бўлади.

6. Башарти, қимматбаҳо қоғозлар ёки пул маблағларининг гаровга олувчиси банк бўлса, унда гаров шартномаси нотариал йўл билан тасдиқланмайди ва махсус рўйхатдан ўтказилмайди.

V БУЛИМ. ГАРОВНИ РЎЙХАТГА ОЛИШ ТАРТИБИ

51-модда. Гаровни давлат томонидан рўйхатга олиш

Давлат рўйхатидан ўтказилиши лозим бўлган корхонанинг бутунлай ёки бошқа мол-мулкнинг гаровга қўйилиши бундай рўйхатни амалга оширадиган идорада рўйхатга олиниши лозим.

Агар мол-мулк гарови давлат рўйхатидан ўтказилиши лозим бўлса, унда гаров тўғрисидаги шартнома рўйхатга олинган пайтдан бошлаб тузилган деб ҳисобланади.

52-модда. Гаровга қўювчи томонидан гаровларни қайдлов дафтарини юритиш

1. Юридик ёки жисмоний шахс — тадбиркор:

а) гаровларни рўйхатга олиш дафтари юритиши;

б) гаров юзага келганидан сўнг ўн кундан кечиктирмай гаров ва нарсаси, шунингдек гаров билан таъминланган мажбурият ҳажми тўғрисидаги маълумотларни ўз ичига олувчи ёзувларни дафтарга киритиши шарт.

2. Юридик ёки жисмоний шахс — тадбиркор жабрланувчига — гаровга олувчига ёки тегишлича учинчи шахсга гаровларни рўйхатга олиш дафтарига ёзувларни ўз вақтида киритмаганлик, ёзувларнинг тўлиқ эмаслиги ёки ноаниқлиги, шунингдек гаровларни рўйхатга олиш дафтарини тақдим этиш мажбуриятидан бўйин товлаш оқибатида етказилган зарарни қоплаши шарт.

53-модда. Рўйхатга олишни амалга оширувчи идоранинг мажбуриятлари

1. Гаровни рўйхатга олиш гаровга қўювчининг аризасига биноан, агар шартномада ўзга муддат кўрсатилмаган бўлса, гаров тўғрисидаги шартнома имзоланган пайтдан бошлаб 20 кундан кечиктирмай амалга оширилади.

2. Рўйхатга олишни амалга оширувчи идора қайдлов ёзувлари тўғрисида дарҳол гаровга қўювчига хабар қилиш шарт.

54-модда. Гаров тўғрисидаги рўйхатга олиш ёзувининг мазмуни

Гаров тўғрисидаги рўйхатга олиш ёзуви:

а) гаровга қўювчининг (гаровга қўювчиларнинг) ва гаровга олувчининг (гаровга олувчиларнинг) номи ва манзилини;

б) гаров тўғрисидаги шартноманинг имзоланиши ва амалга кириши ёхуд қонундан келиб чиқувчи гаров юзага келиши санасини;

в) гаров билан таъминланган мажбурият миқдорини;

г) гаров нарсасининг қисқача тавсифи;

д) гаровга қўювчининг гаров нарсасига бўлган ҳуқуқлари хусусиятини ўз ичига олиши лозим.

Агар гаров нарсаси келгусида гаровга қўювчи томонидан сотиб олиниши лозим бўлса, унда уни сотиб олиш мумкин бўлган муддат кўрсатилади.

55-модда. Гаров рўйхатга олинганн тўғрисидаги гувоҳнома

Ариза берувчининг талабига биноан гаровни рўйхатдан ўтказган идора гаров билан таъминланган мажбуриятнинг миқдорини, рўйхатга олиш ёзуви қайд этилган сана ва вақтни ҳамда унинг тартиб рақамини тасдиқловчи рўйхатга олиш тўғрисидаги гувоҳнома беради.

56-модда. Гаровни рўйхатга олишнинг амал қилиш муддати

1. Гаровни рўйхатга олиш 5 йил мобайнида амал қилади ва гаров билан таъминланган мажбурият бажарилгунга ёхуд бундай мажбуриятнинг амал қилиш муддати тугагунга қадар навбатдаги беш йиллик муддатга узайтирилиши мумкин.

2. Агар гаровни рўйхатга олишнинг амал қилиш муддати қарздор (гаровга қўювчи) корхонани тугатиш тўғрисида судда иш қўзғаш пайтига қадар тугаса, рўйхатга олиш якунланган пайтдан бошлаб олтмиш кун мобайнида ва тугатиш учун белгиланган муддат ўтгунга қадар ўз кучини сақлаб қолади.

3. Гаровни рўйхатга олишнинг амал қилиш муддатини узайтириш тўғрисидаги ариза рўйхатга олишнинг беш йиллик муддати тугашига камида 6 ой қолганида жўнатилиши лозим.

4. Агар гаровнинг рўйхатга олинишини узайтириш тўғрисидаги ариза ушбу модданинг 3-бандида кўрсатилган муддат тугагунга қадар жўнатилмаган бўлса, рўйхатни амалга оширган идора рўйхатга олишнинг амал қилиш муддати туганганидан сўнг рўйхатга олиш дафтаридаги гаров тўғрисидаги ёзувни бекор қилиши лозим.

57-модда. Гаровни рўйхатга олиш билан боғлиқ хатти-ҳаракатлар устидан шикоят қилиш

Манфаатдор шахс гаровни рўйхатга олишни рад этганлик ёки ғайриқонуний равишда рўйхатга олганлик устидан рўйхатга олувчи идора жойлашган ердаги судга шикоят аризаси беришга ҳақлидир.

58-модда. Манфаатдор шахсларга гаровни рўйхатга олганлик тўғрисидаги маълумотларни юбориш

1. Гаровни рўйхатга олишни амалга оширган идора тегишли юридик ёки жисмоний шахс — тадбиркорнинг мол-мулки гаровлари рўйхатга олишга доир маълумотларни манфаатдор шахсларнинг талаби билан уларга юбориши шарт.

2. Гаровларни рўйхатга олиш тўғрисидаги маълумотларни йўллаш билан боғлиқ хизматларга ариза берувчи томонидан ҳақ тўлаш миқдори ва тартибини Ўзбекистон Республикаси Вазирлар маҳкамаси белгилайди.

59-модда. Гаров билан таъминланган мажбуриятни бажариш оқибатлари

Гаровни рўйхатга олишни амалга оширган идора ва гаров билан таъминланган шартнома тўлиқ ёки қисман бажарилгани тўғрисида ёхуд гаровга қўювчи эндиликда гаров нарсасининг мулкдори ҳисобланмаслиги (тўлиқ хўжалик тасарруфи, бевосита бошқаруви ҳуқуқига эга эмаслиги) тўғрисида нотариал йўл билан тасдиқланган хабарнома олса, бу идора дарҳол рўйхат дафтарига тегишли ёзувни киритиши шарт.

60-модда. Давлат божи

Гаровни руйхатга олиш ва уни узайтириш, рўйхатга олиш тўғрисидаги гувоҳномаларни бериш, шунингдек рўйхат дафтаридан кўчирмалар юбориш учун давлат божи тўланади.

61-модда. Гаровни рўйхатга олишга доир мажбуриятларни бузганлик учун гаровга қўювчининг жавобгарлиги

Гаровга олувчи гаровга қўювчидан гаровни рўйхат дан ўтказишга доир белгиланган муддатларни бузганлик учун жарима ундиришга шунингдек муддатни ўтказиб юбориш оқибатида етказилган зарарнинг жарима билан қопланмаган қисмини тўлашни талаб қилишга ҳақлидир. Жарима миқдори шартнома билан белгиланади.

62-модда. Рўйхатга олишни амалга оширувчи идоранинг жавобгарлиги

Ушбу Қонунда кўрсатилган ҳаракатлар умуман ёки лозим даражада амалга оширилмаган ҳолларда асоссиз рўйхатга олган ёки рўйхатга олишни асоссиз рад этган идора ғайриҳуқуқий хатти-ҳаракатлари туфайли ёхуд ҳаракатсизлиги туфайли етказилган зарарни қоплаши шарт.

VI БУЛИМ. ГАРОВДА ТОМОНЛАР ҲУҚУҚЛАРИНИНГ ҚАФОЛАТЛАРИ

63-модда. Гаров тўғрисидаги шартноманинг ўзгармаслиги

Шартнома имзолангандан кейин қонунларда гаровга олувчининг ва (ёки) гаровга қўювчининг аҳволини ўзгартирувчи меъёрлар белгиланган ҳолларда гаров тўғрисида илгари имзоланган шартнома талаблари унинг бутун амал қилиш муддатида ўз кучини сақлаб қолади.

64-модда. Гаровга олувчининг ва гаровга қўювчининг гаровга қўйилган мол-мулкка бўлган ҳуқуқларини қонунда назарда тутилган асосларга биноан тўхтатишда гаровга олувчининг манфаатларини ҳимоя қилиш

1. Ўзбекистон Республикаси томонидан гаров ҳуқуқини ёхуд гаровга қўювчининг гаровга қўйилган мол-мулкка бўлган ҳуқуқини тўхтатувчи қонунлар қабул қилинган тақдирда, бу ҳужжатлар қабул қилиниши натижасида гаровга олувчига етказилган зарар қиймати унга Ўзбекистон Республикаси томонидан тўлиқ ҳажмда тўланади. Зарар қийматини тўлашга доир низолар суд томонидан ҳал қилинади.

2. Давлат томонидан давлат мулкига айлантириш, қийматини тўлаш шарти билан давлат ихтиёрига олиш, мусодара қилиш, хатга олиш каби мол-мулк ёки ҳуқуқларни мажбуран тортиб олиш чоралари, шунингдек ўз оқибатларига кўра шунга ўхшаш чоралар кўрилган тақдирда Ўзбекистон Республикаси шу чораларни амалга ошириш натижасида гаровга олувчига етказилган зарар қийматини тўлайди.

3. Давлат идорасининг гаровга қўйилган мол-мулкни ёки гаровга қўйилган ҳуқуқларни бевосита олиб қўйишга қаратилмаган қарори, шу жумладан гаровга қўйилган уй, бошқа иморатлар, иншоотлар ёки дов-дарахтлар жойлашган ер участкасини олиб қўйиш тўғрисидаги қарори муносабати билан гаровга қўйилган мол-мулкка бўлган мулкий ҳуқуқ тўхтатилган ёки гаровга қўйилган ҳуқуқлар тўхтатилган ҳолларда, бу қарор туфайли гаровга олувчи кўрган зарар қиймати унга тўлиқ ҳажмда тўланади. Зарар қийматини тўлашга доир низолар суд ёки хўжалик суди томонидан ҳал қилинади.

65-модда. Гаров ҳуқуқини бузувчи ҳужжатларнинг ҳақиқий эмаслиги

1. Жойлардаги давлат ҳокимияти ёки давлат бошқаруви идорасининг қонунларга номувофиқ равишда чиқарган ҳужжати натижасида гаровга олувчининг гаров нарсасига эгалик қилиш, ундан фойдаланиш ва уни тасарруф этишга доир ҳуқуқлари бузилган тақдирда, бундай ҳужжат гаровга олувчининг даъвосига биноан суд ёки хўжалик суди томонидан ҳақиқий эмас деб эътироф этилиши мумкин.

2. Ушбу модданинг 1-бандида назарда тутилган оқибатлар гаровга қўювчи гаров нарсасини хўжаликда тўлиқ тасарруф этиш ёки оператив бошқариш ҳуқуқидан маҳрум этилган ҳолларда ҳам юзага келади.

3. Ушбу модданинг 1-бандида кўрсатилган ҳужжатлар чиқарилиши натижасида гаровга олувчига етказилган зарар қиймати тегишли давлат ҳокимияти ёки давлат бошқаруви идораси томонидан тўлиқ ҳажмда тўланиши лозим.

VII БУЛИМ. ХАЛҚАРО МУОМАЛАДАГИ ГАРОВ

66-модда. Гаров шартномасига нисбатан қўлланиладиган қонунлар

1. Гаров шартномасидаги томонларнинг ҳуқуқ ва мажбуриятлари, шартноманинг шакли, у қаерда тузилган бўлса, шу мамлакат қонунлари билан ёки гаров тўғрисидаги шартномани тузиш чоғида томонларнинг ўзи танлаган мамлакатнинг қонунлари билан ёхуд томонларнинг ўзаро келишувига биноан белгиланади.

2. Гаров тўғрисидаги шартномага нисбатан ҳуқуқ қўллаш борасида томонлар ўртасида битим бўлмаган тақдирда гаровга қўювчи қайси мамлакатда таъсис этилган бўлса, ўз турар жойига ёки асосий фаолият жойига эга бўлса, ана шу мамлакат қонунлари ҳуқуқи қўлланади.

3. Муайян мол-мулк ёки ҳуқуқнинг гаров шартномасининг объекти бўла олиши ёки бўла олмаслиги тегишли равишда мол-мулкка мулкдорлик ҳуқуқларини тартибга солувчи қонунлар билан ҳамда шу ҳуқуқ юзага келган ҳуқуқий муносабатларни тартибга солувчи қонунлар билан белгилаб қўйилади.

4. Ўзбекистон Республикасида жойлашган иморатлар, бинолар, иншоотлар ва бошқа кўчмас мол-мулкнинг гарови тўғрисидаги шартнома шакли, шунингдек унга бўлган ҳуқуқлар шакли Ўзбекистон Республикасида таъсис этилган, турар жойи ёки асосий фаолият жойига эга бўлган гаровга қўювчи томонидан тузилган муомаладаги мол-мулк гарови шартномасининг шакли Ўзбекистон Республикасининг қонунлари билан белгиланади.

67-модда. Гаровни рўйхатга олишда Ўзбекистон Республикаси ҳуқуқий ваколатининг чегаралари

Ушбу Қонунга мувофиқ гаровни рўйхатга олиш мажбурий бўлган ҳолларда, агар у:

а) Ўзбекистон Республикаси ҳудудида жойлашган кўчмас мол-мулк гаров нарсаси бўлса;

б) Ўзбекистон Республикаси ҳудудида жойлашган кўчмас мол-мулкка бўлган ҳуқуқ гаров нарсаси бўлса;

в) муомаладаги ва қайта ишлашдаги моллар гарови тўғрисидаги шартномада гаровга қўювчи Ўзбекистон Республикасида таъсис этилган бўлса, ўз турар жойига ёки асосий фаолият жойига эга бўлса;

г) денгиздаги қурилмалар, иншоотлар гаров нарсаси бўлса, агар улар Ўзбекистон Республикасининг юридик ёки жисмоний шахснинг ёхуд Ўзбекистон Республикаси иштирокидаги ажнабий юридик шахснинг ёхуд қароргоҳи Ўзбекистон Республикасида жойлашган давлатлараро ташкилотнинг мулк ёки ижара объекти бўлса, Ўзбекистон Республикаси идоралари томонидан амалга оширилади.

2. Ажнабий давлат идоралари томонидан амалга оширилган гаров тўғрисидаги шартномани рўйхатга олиш, агар унда гаровни мажбурий тарзда рўйхатга олишнинг ушбу модданинг 1-бандида белгиланган талаблари бузилмаган бўлса, эътироф этилади.

68-модда. Гаровга қўйилган мол-мулкни Ўзбекистон Республикаси ҳудудидан ташқарида кимошди савдосида сотиш

1. Гаров тўғрисидаги ташқи савдо шартномасида томонлар гаров тўғрисидаги шартномани имзолашда ёки кейин келишиб олиш асосида гаровга қўйилган мол-мулкни Ўзбекистон Республикасидан ташқарида кимошди савдоси қилиб сотишни белгилаб қўйишга ҳақлидирлар.

2. Гаровга қўйилган мол-мулкни кимошди савдоси тарзида сотиш тартиботи кимошди савдоси қайси давлат ҳудудида ўтказилган бўлса, ана шу давлат ҳуқуқи билан белгиланади.

Ўзбекистон Республикасида жойлашган гаровга қўйилган мол-мулк республикадан ташқарида кимошди савдосида сотилса, бунда дастлабки Ўзбекистон Республикасининг бож тўғрисидаги қонунларида кўзда тутилган талаблар бажарилмоғи керак.

Ўзбекистон Республикасининг Президенти
И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1992 йил 9 декабрь.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ КЕНГАШИНИНГ ҚАРОРИ

«ГАРОВ ТЎҒРИСИДА»ГИ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ҚОНУНИНИ АМАЛГА КИРИТИШ ТАРТИБИ ҲАҚИДА

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши ҚАРОР ҚИЛАДИ:

1. «Гаров тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг Қонуни эълон қилинган кундан бошлаб амалга киритилсин.

2. «Гаров тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг Қонуни у амалга киритилганидан кейин пайдо бўладиган ҳуқуқий муносабатларга нисбатан қўлланилиши белгилаб қўйилсин.

3. Ўзбекистон Республикасининг қонунлари «Гаров тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунига мувофиқ ҳолга келтирилгунга қадар Ўзбекистон Республикасининг амалдаги қонунлари, башарти, улар ушбу Қонунга зид бўлмаса, қўлланилаверади.

4. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар маҳкамаси ушбу Қонун эълон қилинган кундан бошлаб уч ойлик муддатда:

гаров тўғрисидаги шартномани давлат рўйхатидан ўтказиш билан шуғулланиш ваколати берилган бошқарув идорасини тузсин;

Ўзбекистон Республикасининг қонун ҳужжатларига «Гаров тўғрисида»ги Қонундан келиб чиқадиган ўзгартиш ва қўшимчалар киритишга оид таклифларни Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши муҳокамасига тақдим этсин;

Ўзбекистон Республикаси ҳукуматининг қарорларини ушбу Қонунга мувофиқ ҳолга келтирсин;

Ўзбекистон Республикаси вазирликлари, давлат қўмиталари ва бошқа идоралари «Гаров тўғрисида»ги Қонунга зид бўлган ўз меъёрий ҳужжатларини қайта кўриб чиқишлари ва бекор қилишларини таъминласин.

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Раиси
Ш. ЙЎЛДОШЕВ.

Тошкент шаҳри,
1992 йил 9 декабрь,

Темур тузуклари

تیمور تزوکلاری

Мен унинг олдига кўп марта [лутф-марҳаматлар кўрсатиб] бордим, у бўлса асло қошимга келмади. Бунинг устига сиртидан такаллуфлар билдириб, аслида ҳийла-найранг ишлатиб, мендан Қарши қалъасини олиб қўйди. Қарши қалъасини қўриқлаб туриш учун қўрғонбеги амир Мусо бошчилигида етти минг отлиқ аскар тайинлади. Кейинроқ у ерга яна қўшимча беш минг отлиқ аскар юборди. Бу билан кифояланмай мени ўлдирмоқчи бўлди. Мендаги салтанат ғайрати туғёнга келиб, мени Қарши қалъасини ундан тортиб олишга ундади. Баъзи амирларим у ерга юриш қилиб, қалъани жанг билан қўлга киритишни менга маслаҳат бердилар. Жанг режаларини туза бошладим. [Улар айтгандай] уруш билан олсам, бунинг хатарли томонлари кўплиги кўнглимдан ўтди. Ўзимча, «мабодо қалъани жанг билан олмоқчи бўлсаму ғаним лашкарининг ёмон кўзидан қўшинимга зарар етса-чи?» — деб ўйладим. Шундан сўнг бошқа тадбирни қўллашга киришдим. Хуросон томонга юзланиб, бу билан Қарши қалъаси бекларининг хотирини жам қилмоқчи бўлдим. Кейин эса қўшиним билан [яширинча] орқага қайтиб, тунда тўсатдан қалъага ҳужум қилиб, у ерни босиб олишни режаладим. Хуллас, бу ердан кўчиб, Хуросон томонга қараб йўлга тушдим. Аму дарёсидан кечиб ўтганимда, Хуросон томондан Қаршига келаётган карвонга дуч келдим. Карвон бошчиси менга совғалар тақдим этди. Мен ундан Хуросон амирларининг ҳол-аҳволини суриштирдим ва Хуросон вилоятига кетаётганлигимни изҳор этиб, кетишларига рухсат бердим. [Лекин] карвонга айғоқчи қўшиб юбордим ва у хабар келтиргунича дарё соҳилига жойлашиб, кутдим. Айғоқчи олиб келган хабарга кўра, карвондагилар. Амир Мусога шундай деган эмишлар: «Амир Темурни Амударё ёқасида кўрдик, Хуросон тарафга кетаётган экан». Бу гап Амир Мусо ва Амир Ҳусайннинг лашкарига етгач, хурсанд бўлиб ва ўйин-кулги, айш-ишратга берилибдилар. Бу хабарни эшитишим билан қўшиним ичидан энг ишончли, довюрак, жанг кўрган баҳодир йигитлардан икки юз қирқ учтасини танлаб олдим ва дарёдан ўтиб, олдинга юбордим. Ширкент аталмиш ерга етдим ва ўша ерда бир кечакундуз тўхтаб, [сўнг] яна йўлга тушиб, Қарши қалъасидан бир фарсанг масофага келиб тушдим. [Одамларга] арқонларни бир-бирига боғлаб зина ҳозирлаб қўйишларини буюрдим. Шу пайт амир Жоку тизза уриб: «Бир

27.

гуруҳ баҳодирлар орқада қолдилар, улар етиб келгунча тўхтаб туриш зарур», — деб ўтинч қилди. Шунда хотирамга бир фикр келди. Баҳодирларим етиб келгунча қалъани ўзим кўздан кечирмоқчи бўлдим. Қирқ киши ҳамроҳлигида Қарши қалъаси томон йўл олдим. Йироқдан қалъа қораси кўринганда, баҳодирларимни келган ерда тўхтатиб қўйдим ва уйимизда туғилиб ўсган Мубашшир ва Абдулло исмли [йигит]ларни бирга олиб ўзим кетдим. Сув тўлатилган ҳандақ[1] бўйига етдим. Қарасам, ҳандақ сув билан лиммолим экан. Теварак-атрофга назар солиб, ҳандақ тепасидан ўтган, қалъага сув олиб борадиган тарновга кўзим тушди. Отимни Мубаширга қолдириб, ўша тарнов орқали ҳандақ устидан ўтиб, қалъанинг хокрез[2]ига етдим. Дарвоза олдига бориб, эшик қоқдим. [Лекин] дарвозабонлар ухлаётган экан, [ичкаридан садо чиқмади]. [Ҳар эҳтимолга қарши] дарвозани ташқарисидан кесак-тош ва лой билан тўлдириб қўйишган экан. Қалъа девори атрофини кўздан кечириб, нарвон ва зиналар қўйса бўладиган жойни топдим. [Сўнг] орқамга қайтдим ва отланиб баҳодирларим ҳузурига бордим. Орқада қолган лашкар фавжи ҳам нарвонлар билан етиб келишган экан. Ҳаммалари шайланиб, нарвонларни кўтаришди ва қалъа сари юзландик. Ҳандақдан тарнов орқали қалъага ўтдилар. Зиналарни ҳам олиб ўтдилар ва деворга қўйдилар. Эр йигитлардан қирқтаси тепага чиқишиб, қалъага кириб олдилар. Мен ҳам нарвонга оёқ қўйиб энди қалъага кирмоқчи бўлгандим, карнай тортиб, бурғу[3] чалдилар. Тангри таолонинг қўллаши билан қалъани қўлга киритдим.

Бу хабар Амир Ҳусайнга етгач, [нди] макру ҳийла йўли билан, дўст-ошно либосини кийиб, мени ром этмоқчи бўлди.

МЕНИ ҚЎЛГА ТУШИРМОҚЧИ БЎЛГАН АМИР ҲУСАЙННИНГ МАКРУ ҲИЙЛАСИДАН ҚУТУЛИШ УЧУН ҚИЛГАН КЕНГАШИМ

Амир Ҳусайн, «менинг дўстлик ва қариндошликни риоя қилишдан бўлак ниятим йўқ», — деб Қуръон устида қасам ичди ва ўша Қуръонни менга жўнатди. У яна мана буларни ҳам айтганди: «Агар сенга айтган гапларимга хилоф бирон иш тутиш ниятим бўлса ва ўртадаги аҳд-паймонимни бузиб сенга ёмонлик қилсам, шу ушлаган Қуръон—худонинг китоби мени урсин». Уни мусулмон деб билганим учун сўзларига ишондим. Шундан кейин у менинг ҳузуримга одам юбориб, «ўртадаги аҳд-паймонимизни янгиласак, худо ҳаққи дуруст бўларди», деб мени Чакчек дарасида учрашишга даъват этганди.

[1] Ҳандақ — қалъа теварагига қазилиб ичига суви тўлатиб қўйилган мудофаа иншооти.
[2] Хокрез — қалъа девори остига ўр қилиб уюлган тупроқ; мудофаа иншооти.
[3] Бурғу — карнайга ўхшаш мусиқа асбоби.

28.

«ОЛТИН ОЛМА, ДУО ОЛ...»

Атоқли шоиримиз Мақсуд Шайхзодада шундай сатрлар бор:

«Шаҳарлар боқийдир, умр ўткинчи
Дарёлар собитдир, сувлар кўчкинчи».

Умр ўткинчидир, биз эса бу фоний дунёда меҳмонмиз, холос... Эргаш бобо бундай қараса умр елдай ўтиб кетмоқда. Ўтган умрини кўз олдидан ўтказди, негадир кўнгли ғаш бўлди. Ўз-ўзидан норозилик уни кўп хаёлга чўмдирди. Қариган чоғида эл орасида яхши ном қолдириш ташвиши уни қийнади. Ниҳоят, Эргаш бобо ўз қишлоғида сув тегирмони қуришга аҳд қилди. Тегирмон сабаб бобони бутун улус танийди, исмини ҳурмат билан тилга оладиган бўлди. Бунинг боиси бор, албатта. Бобо тегирмонда ун тортиб бергани учун ҳеч кимдан ҳақ олмайди. Кўнглидан чиқариб сидқидилдан бобони дуо қилса бўлди. Боз устига ун тортишга келганларни зериктирмайди. Бобо ўзининг ширин суҳбати-ю бир пиёла чойини ҳеч кимдан аямайди.

Туманда бобонинг тегирмонидан бошқа яна учта тегирмон бор. Аммо халқ узоқ бўлса ҳам ун торттириш баҳонасида бобонинг тегирмонига ошиқади. 82 ёшни қаршилаётган бобо ўтган йили ўғли Қудрат билан ҳажга бориб келди. Айни пайтда Зомин районининг «Молгузар» жамоа ширкат хўжалигининг Бешбулоқ қишлоғида истиқомат қилувчи Эргаш ҳожи Эралиевни бутун туманда Ҳожи бобо дейдилар.

Б. ТЎРАЕВ олган сурат. (ЎзА).

• *Ахлоқий мавзуда*

ШОФИРКОНЛИК ОТЕЛЛО

Февраль ойининг ўрталари, қишнинг ҳовури пасаймаган, ҳаво рутубатли. Суннатулла уйига ишдан ҳориб қайтди. Уни эндигина санаторийдан дам олиб қайтган хотини қарши олди. Назирани кўрган Суннатулланинг чарчоғи анча ёзилгандек бўлди. Уйга кирса, дастурхон ёзиғлиқ. Назира олиб келган совға-саломлар билан лиқ тўла.

Суннатулла тамадди қилиб олгач, ёнига хотини эркаланиб чўкди. Қўлида бир даста рангли суратлар. Суннатулла хотинининг чеҳрасида алланима яширинганлигини сезди, аммо Назира эса унга меҳрибонликда давом этарди.

— Ишқилиб, саломатлигим анча тикланди. Лекин, сизни, болаларимни соғиндим.

Суннатулла суратларга тикиларкан, хотинининг барваста эркаклар даврасидаги аксини кўргач, тепа сочи тикка бўлди. Тасвирда унга таниш «чеҳра» ҳам бор эди. Эсида, Чирчиқдаги «Октябрь 10 йиллиги» санаторийсига элтиб қўйганди. Орадан ўн кунлар чамаси ўтгач, уни кўришга борди. Назира иккаловлари хонада ўтирганларида кимдир эшикни оҳиста чертди ва хонага бош суқди.

— Кечирасизлар, адашибман, — деди жингалак сочли йигит ўнғайсизланиб ва эшикни тезгина ёпиб жўнаб қолди.

Эр хотинига зимдан қаради. Хотини эса «Шунақаси ҳам бўлиб туради», деган маънода елка қисиб қўйганди...

Ўша тун Суннатулла нима егани, қандай дам олганлигини ҳам билмади: «Наҳотки хотини ёмон йўлга кирган бўлса? Рост-бўлса-чи, ўлдираман ҳаммасини!» Эртасига у Назирадан расмдаги йигитларни суриштирди. Нима учун улар билан суратга тушганини сўради. Бирор жўяли фикр чиқмади. Охири бўлмади, уни зуғумга олди.

— Сен буларнинг қайсилари билан бирга бўлдинг, қанжиқ?

Энди Суннатулланинг бардоши тугаган эди. Хотинининг юзига зарб билан тарсаки туширди. Назира ҳақиқатни айтишдан қўрқар, ёлғон гапиришдан ҳам чўчирди. Унга ҳам жон ширин, икки ўт орасида қолганди. Охири икки йигитнинг номини тилга олди. Шунга эрининг қони қайнади:

— Жазманларинг, ўйнашларингни олдин ўлдираман, кейин сенинг ҳисобингни қиламан!

Суннатулла рашк ўтида ёнар, шу боис хотинининг ёлворишига ишонмасди. Зуғум қилавергач Назира отасиникига кетиб қолди. Ҳовлида қиз-ўғиллари қолгач (улар етовлон), Суннатулланинг кўксида бурсиқиб ётган юраги лахча чўғ бўлиб ёнарди. «Бу иккала йигитнинг манзили — турар-жойини билишим керак! Бунинг учун Тошкентга албатта боришим лозим». У шундай қилди ҳам. Ўғиллари Шуҳрат ва Суръат билан Чирчиққа хотини дам олган санаторийга борди. 19 январдан 11 февралга қадар санаторийда даволаниб кетганлар (албатта ўзбек эркаклари) билан қизиқди. Бош ҳакимдан уларнинг рўйхатини, яшаш жойини аниқлаб олди: «Отамурод Оққўзиев, Қашқадарё вилояти, Китоб районидаги Макрид қишлоқ Шўроси, Жамол Қамбариддинов — Ғиждувон район «Коммунизм» жамоа хўжалиги».

Тошкентдан қайтгач, ана шу икки кишидан қасд олишга жазм қилди. Ўзи Шофиркон районидаги Маҳаллипоён қишлоғида темирчи-уста бўлиб ишлагани учун қўлига ўткир тиғли бигиз ясаб олди. 1991 йилнинг 19 март куни Суннатулла Қаҳҳоров ўғли Ражаббой билан Самарқанд шаҳрига борди. Бу ердан кооператив такси ёллаб, Китоб райони томонига жўнади. «Зарафшон» давлат хўжалигининг Янгиобод қишлоғида яшовчи Отамурод Оққўзиевнинг дарвозасини ярим тунда тақиллатди:

— Домла, ҳой домла!

Ичкаридан икки киши чиқди. Суннатулла саломлашаркан:

— Домла, мен сизга қорамол олиб келдим. Марҳамат қилиб олсангиз, — Отамуроднинг ўқитувчи ҳамда фермер эканлигини у хотинидан билиб олган эди. Шунинг учун ҳам дадил гапирди.

— Ҳозир ёнимда пулим йўқ, — дея жавоб қилди Оққўзиев бегона кишилардан хавотирланаркан, — яхшиси...

— Домла ўғлингизга айтинг, бир коса сув олиб чиқсин. Суннатулла Оққўзиевнинг сўзини шартта бўларкан, унинг ёлғиз қолишини жуда-жуда истарди. Оққўзиевнинг ўғли ичкарига киргач, Суннатулла Отамуродовга ташланди. Унинг бошига бигиз туби билан урди. Энди машинага тортиб миндирмоқчи бўлганида Отамуроднинг сув кўтарган ўғли чиқди. Суннатулла қараса, ишлар пачава. У ўғли билан машина томон югурди. Жонжаҳдида қочгани учун бошидан телпаги тушиб қолганини ҳам сезмади. Қараса, ёллаб келган машина шофёри ҳам қочиб қолибди.

Ота-ўғил чўлма-чўл санғиб юришди, чўпонларга йўлиқишди. Эгнидаги чопони қон бўлгани учун ҳам уларга «Йўлда ўғлимни уришди» деди ёлғондан. Ражаббой отасининг хатти-ҳаракатларидан ҳамон гаранг эди. У нима сабабдан бундай ишларга қўл ураётганини суриштирди:

— Биласанми, ўғлим, ана шу одам онанг билан юрган, — у шундай дея ҳалқумига бир нарса тиқилганини сезди. Қақраган лабларини тили билан ҳўллаб, — оиламизни бузган бу одамни ўлдирмоқчи эдим, афсуски, бўлмади!

Йўлда ўғлига у яна алланималарни уқтирди.

Уйга келгач, Ражаббой онаси яшаётган қишлоқ — Хорингa борди. Бобоси Толиб Избосаров, онаси Назира Қаҳҳоровага отасининг қонли чопонини кўрсатди:

— Мана, кўриб қўйинглар! Онамнинг китобли ўйнашини тинчитдик, бобо, тинчитдик!

Суннатулла гумондорлардан бирининг иложини қилолмагач, иккинчисидан яхшироқ ўч олиш учун яна махсус темир бигиз тайёрлади. Қўшниси Равшан Акрамов, ўғли Суръат билан Акрамовнинг машинасида 29 март куни Жамол Қамбариддиновни излаб Ғиждувонга келади. Жамол ишда бўлгани учун уни тополмайди. Унинг уйи қаерда жойлашганини билиб олгач, орқасига қайтишади. 1992 йил 1 апрель кечқурун соат йигирма иккилар чамаси таниши Ғайрат Исаевга тегишли Г 06—25 БХ давлат белгиси «ГАЗ-69» автомашинаси билан Ж. Қамбариддинов яшайдиган ҳовли ёнига келади. Машинани дарвозадан анча нарироққа қўйиб, уй эгасини чақиради. Жамол унинг овозидан таниб юраги орқасига тортди. Ранги қув ўчган, таҳликага тушган Жамол хотинига:

— Меҳмон келди, жой тайёрла. Мен кутиб олай, — дея кўчага чиқади. Жамол бемаврид ташриф буюрган «меҳмон» билан кўришмоқчи бўлиб қўл чўзганда Суннатулла махсус ясалган темир бигизни унинг орқасига санчади. Бундай бўлишини кутмаган Жамол букчайиб қолди. Шунда уни Суннатулла даст кўтариб машина орқасига улоқтиради. Йўлда Жамол инграр, илтижо қилар. Лекин кўзи қонга тўлган Суннатулла додлаётган кимсага йўлда яна бир неча марта бигиз уради. Анчадан сўнг машина тўхтайди. Суннатулла олдиндан кўзининг остига олиб қўйган бу жой поёнсиз чўл бағридаги дала шийпони эди. Кимсасиз бу масканда у ўз «ўлжа»си билан очиқчасига гаплашиб олди. Жамол чўккалагандай ўтирарди.

Аъзои баданидан қон зирқираб оқарди. Кушандасидан нажот истарди. Лекин, азроил «от»дан тушмасди. Суннатулла Жамолнинг Назира билан ҳеч қандай яқинлик қилмаганлиги ҳақидаги гапларига ишонмасди. Кўзи қонга тўлиб, қўлидаги темир бигиз билан Жамолнинг баданидаги аъзоларига бир неча марта уради. Унинг қандай жон таслим қилаётганлигини тепасида туриб томоша қилади.

Суннатулла Ж. Қамбариддиновнинг ўлганига тўла ишонч ҳосил қилгач, шийпондан олган кетмон билан мурданинг бўйнини чопмоқчи бўлади. Бир неча маротаба кетмон тиғи мурданинг бўйнини ғажийди, лекин кесиб туширолмайди. Қотил изини йўқотиш учун кетмон билан заҳкаш бўйидан чуқур кавлайди. Мурданинг кийимларини ечиб олиб уни шу чуқурга кўмади. Кетмонни яхшилаб ювиб, жойига қўяди. Темир бигизни ҳам саранжомлайди. Уйига келиб, машинанинг юкхонасини ариқ суви билан тозалаб ювади. Ўзи ва рақибининг қонли кийимларини эса тандирга ташлаб, ёқиб юборади...

Жамолнинг хотини кўрпача тўшаб меҳмон кутавергач, тоқати тоқ бўлади. Ташқарига чиқиб қараса на меҳмон бор, на Жамол. Атрофга аланглайди, ҳаммаёқ қоронғу, сукунат чўмган. Юрагига ваҳима тушади. Югуриб Жамолнинг акасига боради. Улар Ғиждувон район ички ишлар бўлимига хабар қилишади.

Жиноятни очиш учун кўп вақт сарфланмайди. Уч маротаба судланган, лекин ҳали ҳам тўғри хулоса чиқармаган шофирконлик Отелло — Суннатулла Қаҳҳоров тергов давомида роса тайсаллаб кўрди. Ўзини руҳий жиҳатдан беморман, деди. Орият учун бундай ишга қўл урганлигини, хотинининг хиёнати учун улардан қасд олиш мақсадида қотиллик қилганини айтди. Текшириш чоғида у айни жиноятни содир этган ойларда руҳий жиҳатдан соғлом эканлиги тасдиқланди. Олинган кўргазма ва далилий ашёлар, гувоҳларнинг юзлашувида у ҳамма айбини бўйнига олди. Бухоро вилояти суди ушбу жиноят ишини кўриб чиқиб С. Қаҳҳоровни 14 йил озодликдан маҳрум этиш ҳақида ҳукм чиқарди. Республика Олий суди вилоят судининг ҳукмини ўз кучида қолдирди.

Азиз муштарий! Бундай қотиллик ҳақида ёзиш биз учун ҳам осон эмас. Шу ўринда бир нарсани эслатмоқчимиз. Республикамиздаги айрим соғломлаштириш масканларида, санаторийларда дам олувчилар ўртасида ахлоқий тарбия бўйича яхши иш олиб борилмаслиги, баъзи маънавий жиҳатдан кемтик кишиларнинг ножўя хатти-ҳаракатлари ана шундай кўнгилсиз фожиаларга олиб келяпти. Яна шуни таъкидлаш керакки, С. Қаҳҳоров санаторийда бўлиб бош врач Н. Бўрихўжаевга учрашади. Шунда бош врач санаторийда 19 январдан 11 апрелгача дам олган кишилар рўйхати ва уларнинг турар жойларини қўш қўллаб С. Қаҳҳоровга топширади. Оз бўлса-да бундай бефарқлик, лоқайдлик жиноятчиликка хизмат қилди. Бош врач унга бу рўйхатни тутқазмаганида, бир боғбон йигит бевақт оламдан кўз юммас, рашкнинг қурбони бўлмас, иккинчи бир киши тан жароҳати олмасди. Энг асосийси бир оила яна 14 йил ота меҳрига зор бўлмасди.

Ҳар қанча бўлса ҳам, одамда ғурур, садоқат ҳамма нарсадан устун туриши керак. Шунда «отеллолар», уларнинг тақдирдошлари фожиаси фақатгина саҳнада ўз аксини топади. Илло, ҳаётда бундай фожиалар асло такрорланмасин!

Х. БАҲРОНОВ,
Ғиждувон район прокуратурасининг терговчиси.

Д. БАҲРОНОВ,
Ўзбекистон Журналистлар уюшмаси аъзоси.

КЕЛГУСИ СОНЛАРДА ЎҚИЙСИЗ:

- «НАФАҚАГА БАРАКА БЕРСИН»: СЎНГГИ ФАРМОН ҲАҚИДА ВАЗИР БИЛАН СУҲБАТ.
- «ҚУЁШ ЙЎЛИ ОСИЁДАН БОШЛАНАДИ ЁКИ ЖАНОБ А. СКОЛЬЯНСКИЙГА ЖАВОБ».
- МУТАХАССИС МУЛОҲАЗАСИ: «ЯНГИ МАШИНА ЯРАТИШ ОСОНМИ»!
- ХОРАЗМ: «ЖИҒИЛДОН БАНДАЛАРИ ЁҲУД НАФСИ УПҚОН ТАШМАЧИЛАР ҲАҚИДА».
- ГАЗЕТХОНЛАР ИЛТИМОСИГА КЎРА: «ТЕМУР ТУЗУКЛАРИ»

Ўзбекистон овози

ХАРЧИНОМА

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ДЕҲҚОНЧИЛИК САНОАТ АКЦИОНЕР-ТИЖОРАТ БАНКИ

THE JOINT—STOCK COMMERCIAL AGROINDUSTRIAL BANK OF THE REPUBLIC UZBEKISTON

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ АКЦИОНЕР-ТИЖОРАТ ДЕҲҚОНЧИЛИК САНОАТ БАНКИНИНГ ТАЪСИСЧИЛАРИ ВА АКЦИОНЕРЛАРИ ДИҚҚАТИГА!

1993 йил 13 март эрталаб соат 10.00 да Тошкент шаҳар Ўзбекистон шоҳкўчаси, 45-уйда банк акционерларининг умумий йиғилиши ўтказилади.

ҚУН ТАРТИБИ

1. Ўзбекистон акционер-тижорат деҳқончилик саноат банки фаолиятининг 1992 йил якунлари ҳамда банкни ривожлантириш истиқболлари ҳақида.
2. Банкнинг 1993 йил балансини тасдиқлаш.
3. Тафтиш комиссиясининг ҳисоботини тасдиқлаш.
4. Банк уставига ўзгартириш киритиш ҳақида.
5. Банк Кенгаши ҳақида.

Акционерлардан илтимос: Банк фаолиятини янада яхшилашга оид мулоҳаза ва таклифларингизни қуйидаги адресга юборсангиз:

Тошкент шаҳри, Муқимий кўчаси, 43.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ДЕҲҚОНЧИЛИК САНОАТ АКЦИОНЕР-ТИЖОРАТ БАНКИ.

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ИҚТИСОДИЁТ ДОРИЛФУНУНИ ҲУЗУРИДАГИ ИҚТИСОДИЙ ЙЎНАЛИШДАГИ ЎҚИТУВЧИЛАР ВА МУТАХАССИСЛАР МАЛАКАСИНИ ОШИРИШ ИНСТИТУТИ

Тингловчиларни ишлаб чиқаришдан ажралган ҳолда бир ойлик курсларга

ҚАБУЛ ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

1. Халқ хўжалиги тармоқлари корхоналарининг раҳбарлари ва уларнинг ўринбосарлари (бозор иқтисодиёти: менежмент, ўрта ва кичик бизнес, бозор коньюктураси).
2. Молиявий-иқтисодий хизматларнинг раҳбарлари (бозор иқтисодиёти: маркетинг, хусусийлаштириш, валюта кредит муносабатлари, суғурталаш товар ва фондлар биржаси ва брокерлик фаолияти).
3. Бухгалтерлик хизматлари раҳбарлари (бош ва катта бухгалтерларни) корхоналарни ҳисоб-китобларнинг янги режасига ўтказиш бўйича (2 ҳафта).

Институт қошида шунингдек, қўшма, кичик ва кооператив корхоналар, ҳиссадорлик жамиятлари, ташқи иқтисодий фаолият учун 1—1,5 ойлик бухгалтерларни тайёрлаш курслари, аудиторларни тайёрлаш курслари ишламоқда.

Ўқитиш ҳақи шартнома асосида келишиб олинади. Машғулотлар гуруҳлар шаклланишига қараб ҳар ойнинг биринчи кунидан бошланади.

Қўшимча маълумотларни қуйидаги манзилгоҳдан олиш мумкин: 700063, Тошкент шаҳри, Ўзбекистон кўчаси 49-уй. Тошкент Давлат иқтисодиёт дорилфунуни ҳузуридаги иқтисодий йўналишдаги ўқитувчилар ва мутахассислар малакасини ошириш институти.

Телефонлар: 45-49-59, 45-26-69.

ЎртаОсиёТранс

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ТАШҚИ ИҚТИСОДИЙ АЛОҚАЛАР ВАЗИРЛИГИ ҚОШИДАГИ

«ЎРТА ОСИЁ ТРАНС» ФИРМАСИ

ТОШКЕНТ ШАҲРИ ВА УНИНГ АТРОФИДА, ДА ЯШОВЧИ ЮҚОРИ МАЛАКАЛИ ҲАЙДОВЧИЛАРДА ЮК ТАШИШДА ФОЙДАЛАНАДИГАН БЕНЦ» ДА ИШЛАШ УЧУН ҚАБУЛ ЭЪЛОН ШУНИНГДЕК, ТОШКЕНТ ВИЛОЯТИ ҲУДУДИЭКСПЕДИТОРЛАРНИ ХАЛҚАРО ЙЎНАЛИШКАТТА ЮК АВТОМОБИЛЛАРИ «МЕРСЕДЕС — ҚИЛАДИ.

ҚАБУЛ ШАРТЛАРИ

1. Биринчи тоифа (Е-категорияси бўлиши шарт)
2. 30-40 ёшли.
3. Оғир юкли дизель автомобилларини бошқаришда камида 10 йиллик иш стажига эга бўлган.

Ўрта мактаб даражасида чет тилларидан бири (инглиз, немис) тилини билса нур устига аъло нур.

Мурожаат учун манзилгоҳ: Тошкент шаҳри, Акмал Икромов райони, Обводная кўчаси, 9-уй.

Телефон: 47-30-55.

БЕДАРАК ЙЎҚОЛГАН

Тошкент шаҳар Мирзо Улуғбек район ички ишлар бўлими томонидан 1973 йилда Жиззах вилояти Жиззах райони Энгельс номли давлат хўжалиги Иттифоқ кўчаси 36-уйда туғилган Йўлдош Отамуротович Қаюмов

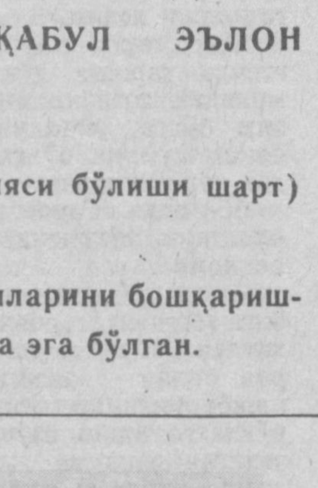

ҚИДИРИЛМОҚДА

У сўнгги пайтда Тошкент шаҳар Собир Раҳимов район Ниёзов кўчаси, 3-а уйда жойлашган 19-ётоқхонада яшар эди. 1992 йилнинг 5 май куни чиқиб кетгани билан бошқа қайтиб келмади.

УНИНГ БЕЛГИЛАРИ қуйидагича: бўйи 165-170 см. ўрта бўйли, сочи қора, қоши қайрилма, кўзлари қисиқ.

АЛОҲИДА БЕЛГИЛАРИ: суҳбатлашаётганда жилмайиб туради. Ўша куни эгнига оқ кўйлак, кўк рангли жинси шим, қора туфли кийиб олган эди.

Уни кўрган-билганлардан 67-33-50, 67-72-75 телефонларига қўнғироқ қилиб, хабар беришингизни сўраймиз.

Тўрткўл районидаги «Алиса» кичик корхонасининг 1992 йил 29 декабрь куни Самарқанд шаҳрида йўқолган думалоқ муҳри ва штампи

БЕКОР ҚИЛИНАДИ

МАНЗИЛИМИЗ: 700083 ТОШКЕНТ, ГСП, ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ 32-УЙ.

МУАССИСЛАР:

ЎЗБЕКИСТОН ХАЛҚ ДЕМОКРАТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КЕНГАШИ ВА «ЎЗБЕКИСТОН ОВОЗИ» ЖУРНАЛИСТЛАР ЖАМОАСИ

Бош муҳаррир
Ш. О. УБАЙДУЛЛАЕВ.

«ЎЗБЕКИСТОН ОВОЗИ»

● РЕДАКЦИЯЛАР Иқтисодий ҳаёт — 33-47-80; 32-53-14. Ижтимоий ҳаёт — 32-21-43; 32-53-16; Вилоят мухбирлари билан ишлаш — 33-12-16; 31-11-49, Хатлар бўлими — 33-20-36; 32-54-35. Котибият — 33-72-83; 32-53-06. Ахборот — тижорат хизмати — 32-54-14. Қабулхона — 32-55-15.

● ЎЗ МУХБИРЛАРИМИЗ: Андижонда—4-48-85, Бухорода—3-96-12, Гулистонда 2-26-22, Жиззахда 3-31-86, Қаршида — 3-25-79, Наманганда 6-54-11, Нукусда — 2-42-62, Самарқандда — 35-22-90, Урганчда — 6-72-60, Фарғонада 6-97-89, Термизда 2-23-01, Тошкентда: шаҳар бўйича 33-76-04. Вилоят бўйича 32-26-70.

Навбатчи муҳаррир: Ҳ. НОСИРОВ.

*

● Бирорта ҳам хат редакция эътиборидан четда қолмайди.
● Эълонлар кечиктирмай чоп этишга кафолат берилади.
● Қўлёзмалар ҳажми чегараланмайди.
● Газетанинг босилиш сифати ҳақида эътирозни қуйидаги телефонга маълум қилишингиз мумкин: 33-34-48.

Ўзбекистон Республикаси «Шарқ» нашриёт-матбаа концернининг босмахонаси. Газета офсет усулида А—2 форматда босилади. ● Тиражи—150764 нусха. ● Босишга топшириш вақти—21.00 топширилди—20.00

№ 18 Г—07 1 2 3 4 5 6